

Institutionen för individ och samhälle
Socialpedagogiska programmet

Ungdomsdemokrati i en ung demokrati

En fältstudie om ungdomar i Namibia och deras uppfattning om demokrati och inflytande i samhället

Power of youth in a young democracy
A field study about young people in Namibia and their opinions about
democracy and influence in society

av

Jana Edgren och Christer Kruus

C-uppsats i socialt arbete, 10 poäng

Handledare: Elsebeth Fog

Vårterminen 2005

“Democracy is the political system, which is driven by the will of the people. ...in Namibia there is a misconception that people who are in ministerial posts or in high government offices are destined to be there. We don’t know that we are responsible for putting those men in those positions or, more importantly, that we can remove them if we wish. The way democracy is perceived in Namibia, is that it is the state of not being colonised anymore and that we now have a black government. I include myself in this misconception as I did not vote in the last presidential election thus not recognising, or rather utilizing, the power in my vote.”

Danie, 24 år, Windhoek

Ungdomsdemokrati i en ung demokrati

En fältstudie om ungdomar i Namibia och deras uppfattning om demokrati och inflytande i samhället.

Av Jana Edgren och Christer Kruus

Sammanfattning

Minor Field Studies (MFS), som är ett stipendium finansierat av SIDA, gjorde det möjligt för oss att genomföra denna studie i Namibia under februari-april 2005. Namibia är en relativt ung demokrati med tanke på att landet blev självständigt 1990. Syftet med undersökningen är att få en inblick i hur ungdomars uppfattning om demokrati och inflytande ser ut i det namibiska samhället. Vidare har vi som ambition att ta reda på vad ungdomarna tycker om den reella makten och deras chans att påverka samhällsbeslut. Vårt sekundära syfte är att undersöka om ungdomarna ses som en viktig resurs och tillväxtfaktor lokalt i Namibia. Vi har genom intervjuer, fokusgrupper och observationer genomfört studien för att finna svar på våra frågeställningar. Studien har dels genomförts i huvudstaden Windhoek, men även i stad och landsbygd norr och söder om Windhoek. Vi har analyserat det insamlade materialet utifrån en teoretisk ram om begreppen demokrati, dialog, empowerment och makt. Genom att använda oss av definitionerna av lilla och stora demokratin har vi kunnat kategorisera demokratibegreppet. Resultatet visar att det finns ett stort intresse för demokrati och ungdomsinflytande. Ungdomarna tycker att de borde få vara mer delaktiga eftersom det är de, enligt egna visioner, som ska ta över landet. Deras tankar begränsas dock ofta till SWAPO-partiet eftersom många unga ser detta parti som enda möjlighet att få inflytande. De vuxna talar om ungdomars inflytande och hur viktigt det är med delaktighet, men verkligheten visar att enbart de vuxna har den reella makten att kunna påverka.

Nyckelord: Demokrati, ungdomar, Namibia, empowerment, ungdomsinflytande.

Power of youth in a young democracy

A field study about young people in Namibia and their opinions about democracy and influence in society

Abstract

The Minor Field Studies (MFS), a scholarship financed by SIDA, made it possible for us to do this study in Namibia February-April 2005. Namibia is a relatively newly born democracy since they became independent in 1990. The aim with this study is to get an insight in young people's opinions of democracy and their chance to get influence in society. Further on we also have an ambition to find out about young people's real power and if they are seen as important resources in the Namibian society. To find out the answers to these questions we have carried out interviews, focus groups and observations in Windhoek the capital of Namibia, both in urban and rural areas north and south of Windhoek. We have analysed this material by using a theoretical framework where democracy, dialogue, empowerment and power are the important concepts. By using the definitions about the small and the big democracy we have been able to categorize democracy as a conception. The result shows that there is a big interest for democracy and influence for and among young people. But the youths want to take a greater part because they see themselves as the leaders of tomorrow. Their thoughts though, are often limited to the SWAPO-party because many of the young people consider that party as their only chance to get influence. The adults mention young people's influence and the importance with participation, but the reality shows that the adults are the ones with power and influence.

Keywords: Democracy, young people, Namibia, empowerment, influence of youth.

Förord

Vårt c-uppsatsskrivande blev en alldeles speciell upplevelse i och med att vi, genom SIDA: s stipendium Minor Field Studies, fick möjlighet att resa till Namibia och samla in material. Vi påbörjade vårt arbete hösten 2004 och det är många människor som hjälpt oss under vägen från idé till färdig uppsats. Först och främst vill vi tacka våra två reskamrater Setare Abdollahi och Martina Niklasson som vi delat underbara händelser och upplevelser med under de två månaderna i Namibia. Ett stort tack till Elsebeth Fog som introducerade oss i detta vackra land i södra Afrika och som varit en bra och givande handledare samt stöttat oss under hela processen från stipendieansökan till färdig uppsats.

Leitago Narib är en ung man i Windhoek som betytt oerhört mycket för vår vistelse och vår fältstudie i Namibia. Han och hans motto ”sharing is caring” kommer för alltid att ha en speciell plats i våra hjärtan. Tack också till Ola Wirtberg på ABF som gav oss information om Namibia och hjälpte oss att komma i kontakt med Leitago. Brigitte Kloppers, Margareta Wilholm och Valter Wranå är personer som vi vill rikta ett särskilt tack till då de hjälpt oss med fältstudierna samt underlättat för oss under vårt äventyr i Afrika. Slutligen vill vi ge ett stort tack till alla trevliga namibier för glädje, gästfrihet och engagemang som gjorde vår resa till ett minne för livet.

Christer och Jana, maj 2005

Förkortningar

CoD	Congress of Democrats
MFS	Minor Field Studies
LUPP	Lokal Uppföljning av Ungdomspolitiken
NiD	Namibia Institute for Democracy
NYC	National Youth Council of Namibia
SIDA	Swedish International Development Agency
SWAPO	South West African People Organisation
TADA	Teenagers Against Drug Abuse
UN	United Nations
UNAM	University of Namibia
UNICEF	United Nations Childrens Found

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INTRODUKTION	7
DISPOSITION AV UPPSATSEN	7
KARTA ÖVER NAMIBIA OCH VÅR RESVÄG	8
RESEBERÄTTELSE	9
INLEDNING	12
AFRIKA - URMODERN	13
<i>Demokratins utveckling</i>	13
<i>Utbildning och ungdomar</i>	15
SYFTE, FRÅGESTÄLLNINGAR OCH AVGRÄNSNINGAR	16
2. TIDIGARE FORSKNING OCH TEORI.....	18
DEMOKRATI	18
<i>Nationell ungdomspolitik</i>	19
<i>Internationell ungdomspolitik</i>	19
DIALOG	20
EMPOWERMENT	21
<i>Empowerment - metod för ungdomsinflytande</i>	22
3. MATERIAL OCH METOD.....	24
MÅLGRUPP.....	24
VAL AV UNDERSÖKNINGSMETOD	25
FÖRTJÄNSTER OCH BRISTER MED VALDA METODER	26
ETISKA ÖVERVÄGANDEN	28
VALIDITET OCH RELIABILITET	29
TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	29
<i>Centrum (Windhoek)</i>	29
<i>Periferin (Norr)</i>	30
<i>Periferin (Söder)</i>	31
4. RESULTAT	32
PRESENTATION AV INFORMANTERNA, FOKUSGRUPPERNA OCH ORGANISATIONERNA	32
VAD ÄR DEMOKRATI?	34
<i>Centrum</i>	34
<i>Periferin</i>	36
VARFÖR SKA UNGDOMAR HA INFLYTANDE I SAMHÄLLET?	37
<i>Centrum</i>	37
<i>Periferin</i>	40
VAD SKA UNGDOMAR HA INFLYTANDE ÖVER?	41
<i>Centrum</i>	41
<i>Periferin</i>	42

VILKA FÖRÄNDRINGAR ÖNSKAR UNGDOMAR I NAMIBIA?	43
<i>Centrum</i>	43
<i>Periferin</i>	45
RESULTATSAMMANFATTNING	46
5. ANALYS	48
STORA DEMOKRATIN	48
LILLA DEMOKRATIN	50
6. DISKUSSION OCH SLUTSATSER	53
REFERENSER	56
BILAGOR	57

1. Introduktion

Disposition av uppsatsen

Vi inleder med karta, resväg och reseberättelse som kortfattat beskriver våra två månader i Namibia. Vi introducerar även vårt ämnesval och fakta om Namibia där demokrati, utbildning samt ungdomar är viktiga begrepp. I denna första del presenterar vi även vårt syfte, våra frågeställningar och avgränsningar.

Det andra kapitlet presenterar tidigare forskning och teorier såsom empowerment och demokrati-, dialog- och maktbegreppet. Vi beskriver även hur dessa hänger samman och kopplas till våra frågeställningar.

I kapitel tre går vi djupare in på arbetsmetoder och hur vi gått tillväga med vår undersökning och beskriver bland annat målgrupp, förtjänster och brister med valda metoder, validitet och reliabilitet samt etiska överväganden.

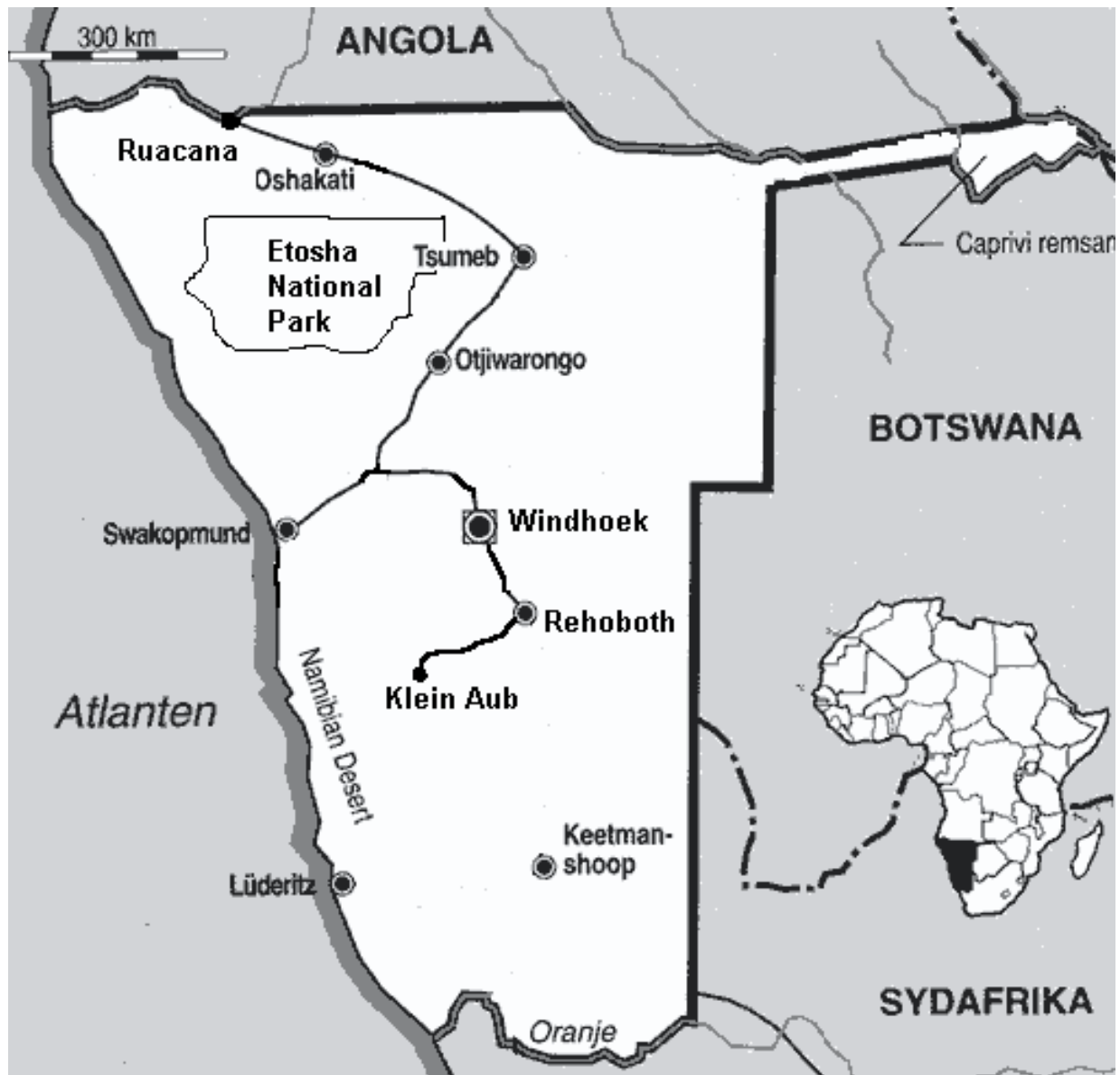
I kapitel fyra redogör vi för resultatet av undersökningen och de presenteras i fyra underrubriker som är likvärdiga med våra frågeställningar. I varje underrubrik finns ytterligare indelningar i centrum och periferin där vi behandlar resultaten i individ-, grupp-, respektive organisationsnivå.

I kapitel fem analyserar vi resultatet vi fått fram i undersökningen, kopplar dem till vår teoretiska ram samt ser på likheter och skillnader mellan centrum och periferin. Kapitlet är indelat efter de två definitionerna "lilla demokratin" och "stora demokratin".

Kapitel sex innefattar diskussion med egna reflektioner och slutsatser.

Sist finns vår referenslista samt våra bilagor.

Karta över Namibia och vår resväg

(www.afrikagrupperna.se/fakta/namibia/namkarta.htm)

Vi har i vår undersökning om demokrati och ungdomsinflytande rest runt i Namibia, som till ytan är dubbelt så stort som Sverige. Vi har valt att göra vår studie dels i huvudstaden Windhoek som vi kallar *centrum*, dels i stad och landsbygd i norr och söder om huvudstaden som vi kallar *periferin*.

Reseberättelse

Första veckan

Efter avsked av nära och kära på ett kallt och grått Landvetter tog vårt äventyr till Namibia fart. Måndagen den 7 februari landade vi i ett soligt och varmt Namibia. Första veckan bestod av att bekanta oss med landet och huvudstaden Windhoek, samt att skapa kontakter och boka möten. Första mötet var bokad med Svenska Afrikagrupperna. Där fick vi med oss ett kompendium med nyttig information om organisationer i Namibia. Denna vecka besökte vi även Svenska ambassaden, där vi registrerade oss. Vi fick lite tips och de lyckönskade oss med vår vistelse och vårt arbete i landet. Nästa möte visade sig vara mycket viktigt för vår tid i Windhoek och för vårt arbete. Vi stämde träff med en ung namibisk rastafarikille, som vi fått kontakt med via ABF i Sverige. Han medverkade i en film som gjordes 2002 av ABF som handlade om ungdomars situation i Namibia. Han visade sig vara en kille med ett hjärta av guld och med goda kontakter som hjälpte oss mycket i våra fältstudier. Han blev helt enkelt ovärderlig för oss, genom honom fick vi en snabb och bra introduktion in i det namibiska samhället. Vår första helg i Namibia tillbringade vi tillsammans med våra nyvunna namibiska vänner på Independence Stadium, där det var en fotbolls- och musikutställning.

Andra veckan

Vi besökte Unicef för att boka träff och fråga om demokrati och ungdomsinflytande. Vi hade tur och fick träffa en man som arbetade med just dessa frågor inom en organisation som heter National Youth Council (NYC). Han berättade hur de arbetar med demokratifrågor och ungdomsinflytande. Denna vecka gjorde vi även vårt första besök på en skola utanför centrum efter kontakt med en lärare där som vår handledare Elsebeth Fog tipsat om. Där fick vi träffa rektorn och vice rektorn för skolan och en mycket engagerad kvinnlig lärare som berättade om skolan och elevernas inflytande. Som avslutning fick vi träffa en grupp ungdomar som svarade uttömmande på alla våra frågor, muntliga som skriftliga. Nästa dag var vi på besök hos Namibia Institute for Democracy (NiD). Vi hade ringt några dagar innan och på plats blev vi vänligt och professionellt mottagna av två kvinnliga representanter. De berättade om sin organisation och deras metoder för att nå ut med sina budskap om demokrati och inflytande för Namibias medborgare.

Tredje veckan

Denna vecka bestod mest av att skriva ner det material vi samlat in och att läsa litteratur. Vi gjorde även ett studiebesök i de mest fattiga kvarteren i Windhoek. Det kallas squater areas

och är en kåkstad en bit utanför stan. Där fick vi se slitna skjul utan elektricitet och vatten samt känna av den extrema fattigdomen och höga arbetslösheten som råder där. ”Shebeens” är skjul där de säljer öl och sprit. Detta är en samlingsplats där människorna söker tröst och gemenskap. Det är hög kriminalitet i dessa områden med övergrepp, våldtäkter och rån. Här kändes frågor om demokrati och inflytande oerhört avlägsna eftersom dessa människor har betydligt viktigare saker att ta itu med såsom mat och vatten för dagen.

Fjärde veckan

Denna vecka drog vi iväg på vildmarksliv i norr. Vi åkte en guidad tur till Etosha National Park där vi campade och tittade på exotiska djur. Efter tre dagar fortsatte vi norrut till Namibias näst största stad, Oshakati, och det ”riktiga Namibia” med tanke på att det är här de svartas kultur dominerar och att största delen av befolkningen bor här. Vi fick bo i ett hus som tillhör Svenska Afrikagrupperna. Kontakten med Afrikagrupperna i Oshakati skulle visa sig vara mycket värdefull, deras kontakter och erfarenheter öppnade för många upplevelser och möjligheter i vårt undersökningsarbete. I norr tillhör de flesta owambofolket och vi insåg vikten av att lära oss några hälsningsfraser på oshiwambo. Människorna i och runtomkring Oshakati var i allmänhet väldigt öppna, intresserade och hjälpsamma redan vid vår första kontakt. Här träffade vi en ungdomsgrupp som sysslar med sång, musik, dans och teater och vi fick möjlighet att ställa våra frågor till dem och vi såg dem även uppträda.

Femte veckan

Vi fick följa med Afrikagrupperna i Oshakati på besök till en mycket avlägsen skola som låg ute i bushen utan egentlig väg. Väl framme fick vi följa undervisningen i tre hyddor, där barnen satt på stockar med block i sina knän. Det var en stor upplevelse att få träffa dessa barn och lärare mitt ute i vildmarken och se deras stolthet över att ha startat skolan.

Vi träffade en nytexaminerad svensk lärare som gjorde fältstudier i en skola i en by i norr. Vi blev ditbjudna för att få träffa lärare, rektor och följa undervisningen. Därefter fick vi möjlighet att göra en intervju med den svenska läraren om elevdemokrati och inflytande. I norr fick vi möjlighet att tillbringa en dag i ett homestead, hos meme Hilma, en pratglad och livlig kvinna som gärna tar emot gäster i sina traditionsenliga hyddor. Där fick vi även äta namibisk mat och vandra genom mahangofälten, grödan de livnär sig på. En intressant infallsvinkel fick vi genom intervjun med en kvinna från Svenska Afrikagrupperna som arbetat med pedagogik för lärarna på skolorna runt Oshakati under snart två år.

Resan till Ruacana och mötet med det ockrafärgade himbafolket samt den storslagna naturen runt det magnifika Ruacanafallet, som tidigare betecknades som ett av världens underverk, blev en bra avslutning på två trevliga och givande veckor i norra Namibia.

Sjätte veckan

Efter en 70-milsresa med minibuss var vi tillbaka i Windhoek och nu fanns det en hel del material att sammanställa. Men vi gjorde även en utflykt under tre dagar där vi fick följa med en ung kvinna som arbetar för en kvinnoorganisation. Hon skulle besöka två orter som ligger söder om huvudstaden och rekrytera nya medlemmar genom att starta upp så kallade tjejgrupper på skolor. Det var intressant att se den oerhört glesbefolkade landsbygden med många åsnor, getter och kor samt den glädje som människorna visade över att vi kom på besök på deras skolor och i deras hem. Under helgen besökte vi en stor ungdomsmanifestation på Culture Centre i Katutura utanför Windhoek, för att fira Independence Day. Det hölls i ett gammalt fabriksområde som anpassats till barn och ungdomsaktiviteter med skapande verksamheter, musik och dans.

Sjunde veckan

21 mars är Namibias nationaldag och i år firade landet 15 år som självständig stat, president Sam Nujoma pensionerades och lämnade över till Hifikepunye Pohamba. Det var firande under hela dagen på Independence Stadium med traditionsenlig dans och musik och tal i timmar. Tre dagar denna vecka spenderade vi i kuststaden Swakopmund, som var välanpassad för turister med breda trottoarer och service. Här finns det många aktiviteter i öknen för dem som är våghalsiga och har pengar. Sista dagen i Namibia träffade vi några killar i ett fotbollslag från en skola i Katutura. Vi spelade match mot dem och de fick fotbollströjor av oss som vi hade med hemifrån och efter matchen pratade vi med dem om demokrati och inflytande för ungdomar i det namibiska samhället.

Åttonde veckan

Den avslutande veckan tillbringade vi i Kapstaden denna för oss gigantiska tremiljonersstad var lite svår att få grepp om på bara sex dagar. Men vi hann med att se många turistsevärdheter men fick även bekanta oss med fattigdom och annat elände som tyvärr hör till en storstad. Fullproppade med intryck och undersökningsmaterial lyfte vi för hemfärd mot Sverige. En underbar tid var till ända och nya utmaningar väntade på hemmaplan.

Inledning

Lokal Uppföljning av Ungdomspolitiken, LUPP-enkäten, genomfördes i samarbete med Vänersborgs kommun och Ungdomsstyrelsen 2004. Christer Kruus som under året 2004 följt undersökningen och fick därigenom idén till studien av demokrati och ungdomars inflytande i Namibia. I förundersökningen och fallstudien med fokusgrupper på hemmaplan studerade vi demokrati och ungdomsinflytande och på så sätt fick vi en referens; undersökningen av ungdomsdemokrati i Vänersborg, som vi utgick ifrån under vårt undersökningsarbete i Namibia (se bilaga fallstudie). Vår förhoppning är att uppsatsen kan användas som diskussionsunderlag för ungdomspolitiska prioriteringar bland politiker, lärare och tjänstemän i samverkan med ungdomarna.

Namibia blev självständigt 1990 och är därigenom en ung demokratisk stat vilket gör att undersökningen av ungdomars tankar om demokrati och framtidsfrågor har varit mycket intressant. Ungdomarna i Namibia är, som över hela världen, frukten av vuxengenerationen men också känselspröten för framtiden. Men vilka förutsättningar har ungdomarna i Namibia att kunna påverka sin framtid? Vi var medvetna om att situationen ser annorlunda ut jämfört med i Sverige och att ungdomarna i Namibia delvis har annan syn på demokrati och rättigheter. Därför tycker vi att det var intressant att se hur ungdomar i Namibia ser på demokratibegreppet och vad det har för betydelse i deras vardag. Vi är naturligtvis medvetna om att ungdomars allmänna livsvillkor är en viktig grund även för samhällsengagemanget, var de än befinner sig på jorden.

Vi anser att det är viktigt att undersöka om ungdomsdemokrati fungerar i praktiken. Med det menar vi att se ur ungdomarnas perspektiv hur deras syn på demokrati är och vad de har för chanser till att vara delaktiga i viktiga frågor i samhället samt möjligheten till reellt inflytande. Vad som är ungdomsfrågor definieras ofta av vuxna i Sverige och utgår i hög grad från ett problemperspektiv där utgångspunkten ofta blir att motverka olika ungdomsproblem. Vi undrar om det är lika problemfixerat i Namibia eller är de mer möjlighetsorienterade beträffande ungdomsfrågor? I vår socialpedagogiska utbildning har vi under åren kommit i kontakt med ungdomar i olika sammanhang och det är en målgrupp som intresserar oss mycket. Genom vår utbildning har vi med oss ett empowermenttänkande där *demokrati* och *dialog* kommer in som viktiga nyckelord. I och med diskussionen kring begreppen kommer ord som *inflytande*, *medbestämmande* och *delaktighet* användas återkommande i undersökningen.

Afrika - urmodern

Afrika angår oss alla. Att en hel kontinent globalt ligger i skuggsidan är både tråkigt och missvisande. Visst finns det svält, krig, korruption och sjukdomar men det skapas allt fler demokratiska länder på den afrikanska kontinenten som behöver integreras i den globala gemenskapen. Namibia är ett av de relativt nya och demokratiska föregångsländerna i Afrika och vi vill betona att landet jämfört med många andra länder på denna kontinent har kommit en bra bit på väg i den demokratiska processen. I många andra länder i Afrika existerar inte ens demokratibegreppet och människor lever under auktoritära regimer.

Geografiskt är Namibia ett stort land med en liten befolkning. Landet är till ytan nästan dubbelt så stort som Sverige men har en befolkning på ca 1,9 miljoner invånare uppdelat i tio etniska folkgrupper. I stort sett kan man säga att drygt hälften av befolkningen lever i norra Namibia i den delen av landet som ligger i den tropiska klimatzonen och som är odlingsbar. Den andra delen av Namibias befolkning lever i och runt huvudstaden Windhoek. En mindre del av befolkningen lever i ett fåtal mindre städer i södra, östra och de västra delarna av landet. I övrigt tar de två stora öknarna Namib- och Kalahariöknen upp större delen av landets yta. Windhoek är landets huvudstad med ca 300 000 invånare varav hälften bor i kåkstaden Katutura. Windhoek är landets hjärta och motor beträffande politiskt styre, ekonomi och internationella organisationer (Widqvist, & Lundgren, 2003).

Demokratins utveckling

Historiskt har landet som så många andra länder i Afrika varit koloniserat av olika länder genom århundradena. Under 1800-talets industrialisering i Europa skapades ett stort behov av billiga råvaror. Ur detta behov tog européerna sig friheten genom Berlinkongressen 1884-85 att dela upp Afrika mellan sig. Tyskarna tog sin del Sydvästafrika (Namibia) och gjorde denna del till sin koloni. När första världskriget var över förlorade Tyskland alla sina kolonier och genom att England fick FN:s förtroende att leda Sydafrika inkluderade detta även Sydvästafrika (Namibia). Därmed rådde apartheidregimens politik även i nuvarande Namibia. Allt sedan dess har landet genomgått försök till befrielsekrig i olika omgångar. Först 1990 lyckades South West Africa People's Organisation (SWAPO) genom en lång och blodig kamp befria landet från Sydafrika, som ockuperat landet sedan 1948, och de första fria valen kunde hållas.

Namibia är ett av de nya föregångsländerna i Afrika och sedan 1990 en demokratistat med flerpartisystem och fria allmänna val. Namibia är ett ovanligt lyckligt lottat land i Afrika där medborgarna får möjligheten att genom fria val och pressfrihet få göra sin röst hörd. Landet styrs av SWAPO-partiet den gamla befrielseorganisationen som omvandlats till ett politiskt parti. Tyvärr har SWAPO, som är det klart dominerande partiet, nästan oinskränkt makt i politiken och de har tagit en stark ställning i samhället i stort. Men folket har genom demokratiska val gett SWAPO makten och det finns en politisk opposition som driver sina frågor. Namibia har även lyckats med att hålla korruptionen nere vilket är ovanligt för många nya demokratiska stater (Widqvist & Lundgren, 2003)

Melber (2005) diskuterar Namibias tid efter självständigheten och beskriver den med att SWAPO har styrt landet och är kvar i gamla vanor utan att bygga nya vägar i det postkoloniala samhället. Namibia strävade länge efter nationell frihet och när landet väl fick det handlade det om att försöka försonas med det förflutna, kolonialismen och de demokratiska värdena kom då i andra hand. Detta är inte konstigt med tanke på hur de senaste 50 åren har sett ut i Namibia. I första hand handlade det om att komma så långt ifrån apartheid man kunde och skapa en nation utan rasåtskillnadspolitik. Namibia försökte givetvis att ta med de demokratiska ideal som hör till det politiska samhället men Melber (a.a.), menar att de misslyckats till en viss grad. SWAPO har idag nästintill hegemoni i det namibiska samhället och med det menas att de är den klart dominerande gruppen i samhället som styr nästan utan chans för andra till insyn. Melber (a.a.) ifrågasätter alltså Namibia som demokratisk nation med tanke på att SWAPO mer och mer verkar framstå som det enda partiet i landet.

Första åren som självständig stat visade det sig att Namibia i stort sett styrdes som en enpartistat där SWAPO hade en oerhört betydande roll menar Melber (a.a.) Varje val på 90-talet har gjort SWAPO starkare och dominerande och andra partier har svårt att göra sina röster hörda. 1999 bildades Congress of Democrats (CoD) men istället för att ta röster av SWAPO och konkurrera med dem togs röster från de andra partierna och CoD blev Namibias näst största parti samtidigt som oppositionen inte vann röster gentemot SWAPO. Valet i november 2004 blev återigen en klar och tydlig seger för SWAPO men omständigheterna kring valet har ifrågasatts i och med tveksam rösträkning och lång väntan på resultatet. CoD och The Republican Party (RP) krävde omval eller omräkning men inget av det skedde. Detta menar Melber (a.a.) har skadat Namibias rykte som demokrati och även kastat skuggor över dem som styr landet. Vissa hävdar att det sättet SWAPO styr Namibia på gör landet till en

nation där makt missbrukas och begreppet demokrati i praktiken ifrågasätts. Namibias senaste årtionden skulle kunna kallas ”liberation without democracy” (Melber, a.a.).

Sam Nujoma har sedan 1960-talet varit SWAPO:s ledare och har även idag en ledande roll trots att han pensionerades i mars 2005 då han efterträddes av Hifikepunye Pohamba. Han ses av många namibiska medborgare som en landsfader och människor har mycket stor tilltro till honom. Vi har under våra två månader i landet fått en känsla av att Nujoma betraktas som ett helgon och han beundras enormt av många. När Nujoma talar lyssnar invånarna. Pohamba har tillsammans med Nujoma varit ledare för SWAPO och är välkänd av befolkningen så troligtvis kommer inga stora politiska förändringar att ske.

Utbildning och ungdomar

Allt sedan självständigheten och de vitas rasåtskillnadspolitik, har staten satsat en stor del av budgeten (30%) på just utbildning för de svarta. Men trots att allt fler svarta får bättre utbildning är skillnaderna både socialt och ekonomiskt fortfarande stora mellan svarta och vita. Fortfarande råder det brist på både lärare och klassrum, klasser med 40 – 45 elever är inte ovanligt. I jämförelse med andra länder i Afrika har namibierna en mycket hög läs- och skrivkunnighet och all fler unga namibier fortsätter till allt högre utbildningar. University of Namibia (UNAM) är landets enda universitet och är beläget i Windhoek men har en filial i Oshakati, som är landets näst största stad, i norra Namibia,. ”*Education for all*” blev ett slagord som användes flitigt efter självständigheten 1990 men Namibia har inte fullt ut levt upp till kraven som de själva satte (Amukugo, 2002). Namibias utbildning ska stå för demokrati, tillgång, kvalitet och rättvisa och därmed borde demokrati och utbildning gå hand i hand i det namibiska samhället. Riktigt så här fungerar det inte idag men landet satsar mycket pengar på att försöka utveckla skolsystemet så att fler barn och ungdomar börjar och fullföljer sina utbildningar. Amukugo (a.a.) ifrågasätter Namibias sätt att utrota orättvisor i samhället eftersom det inte görs förändringar på alla plan. ”*Education for all*” är en del av det hela men hon menar att samhället också måste se till och förändra de socio-ekonomiska idealen för människorna för att någon stor förändring ska kunna ske i samhället.

Mufune (2002) beskriver ungdomar som den största gruppen i samhället i Namibia. Unga människor har många olika benämningar; unga vuxna, tonåringar, ungdomar, minderåriga eller unga. Rent generellt brukar tiden mellan barndom och vuxenvärld kallas ungdom. Men vad denna period i livet innebär är mycket individuellt, beroende på hur samhället man lever i

ser ut och hur roller, sociala förändringar och olika omständigheter ter sig. Experter av olika slag föreslår därför att ungdomstiden inte ska fastställas mellan vissa fyllda år utan betraktas som en fas i livet. När människor kommer i eller ur denna fas ser väldigt olika ut också beroende på kultur, mognad och kön och det bör vara acceptabelt. I Namibia betraktas en ungdom vara mellan ungefär 15-35 år (Mufune, a.a.).

Ungdomar ses, enligt Mufune (a.a.), som viktiga av politiker och befolkningen men det finns stora problem med fattigdom och arbetslöshet. Kampen mot HIV/AIDS är fokuserad på de unga eftersom de är Namibias framtid och för att det inte går att blunda för dem och de problem de möter. Namibia vill förändra livsvillkoren för unga genom att förbättra samhället så att det gynnar ungdomar. För tillfället är ungdomar den mest utsatta gruppen för arbetslöshet och fattigdom där de föräldralösa barnen och gatubarnen ökar samtidigt som de unga mödrarna blir allt fler. Många av dessa problem bottnar i att ungdomar inte fullföljer sin utbildning. Utbildning är grunden för att få arbete men alla har inte chans att börja skolan eller möjlighet att kunna fullfölja den. Namibia kämpar med sitt utbildningssystem men det är många barn och ungdomar som hamnar utanför skolsystemet när avgifterna är för höga eller kraven blir för stora (antingen från skolan eller hemifrån). Arbete är i sin tur grunden för att inte bli socialt utesluten och för att bli socialt accepterad i samhället, känna identitet och kunna försörja familj och betala skolavgift, sjukvård och annat behövligt. I Namibia har den ökade arbetslösheten lett till att det nu finns många illegala och dåligt betalda jobb. Enligt Mufune (a.a.) har kvinnor betydligt svårare att få jobb än män och de jobb de får är de mest lågavlönade av alla.

Syfte, frågeställningar och avgränsningar

Syftet med undersökningen är att få en inblick i hur ungdomars uppfattning om demokrati och inflytande ser ut i det namibiska samhället. Vidare har vi som ambition att ta reda på vad ungdomarna tycker om den reella makten och deras chans till att påverka beslut. Vårt sekundära syfte är att undersöka om ungdomarna ses som en viktig resurs och tillväxtfaktor lokalt i Namibia.

- Hur ser ungdomar i Namibia på demokrati och påverkansmöjligheter?
- Varför bör ungdomar ha inflytande i samhället?
- Vad vill ungdomar ha inflytande över?
- Vilka förändringar önskar ungdomar i Namibia?

Vi vill betona vår avgränsning att vi hade som mål att få en inblick i hur ungdomar i Namibia tänker kring demokrati och inflytande. Vi är medvetna om att vi inte kan kartlägga Namibias ungdomar i någon större omfattning, utan endast ett litet urval av de ungdomar vi har träffat under vår begränsade tid i landet.

2. Tidigare forskning och teori

Delaktighet och ungdomsinflytande ska enligt regering och riksdag vara centrala begrepp i den svenska ungdomspolitiken. Därför har ungdomsstyrelsen fått i uppdrag att tillsammans med vissa utvalda kommuner, där ibland Vänersborgs kommun, kartlägga ungdomars livssituation. LUPP-undersökning genomförs för att politiker och tjänstemän ska bli bättre på att ta hänsyn till ungdomars intressen och behov när det fattas beslut. Utifrån resultatet av undersökningen skapas möjligheter att göra ungdomspolitiska prioriteringar och att se över strategier för ungdomsinflytande och delaktighet. Enligt Ungdomsstyrelsen handlar inflytande om makt som i sin tur innebär möjlighet att påverka men övergripande är det frågan om demokrati (Ljungberg, 2003). Detta stimulerar oss till en global jämförelse om ungdomars demokratiska möjligheter i Namibia

Enligt Dewey (1997) har demokratin ett intresse och engagemang för utbildning och fortsätter sin diskussion kring demokratins roll som en förening där vi tillsammans lever med gemensamma och delade erfarenheter. För att undvika övergripande oordning ska ett samhälle i samverkan med sina medborgare ta initiativ och anpassa sig till rådande omständigheter (Dewey, a.a.). En demokrati har ingen auktoritär ledare och inget intresse i att göra något medborgarna inte står bakom eller ställer upp på. För oss betyder demokrati också inflytande och medbestämmande. Om man vill leva i en demokrati måste man *vilja* vara delaktig annars går hela idén i stöpet. Utan vår egen delaktighet kan vi inte vänta oss någon typ av inflytande eller medbestämmande. För att få något måste vi ge något tillbaka.

Demokrati

Ordet demokrati består av grekiskans ”demos” som betyder folk och ”kratein” som står för att styra (Giddens, 1998). Direkt kan ordet i sig alltså kopplas till politiska system där folkets makt är av största betydelse. Makt ses i många fall som något negativt och förtryckande. Men makt kan även stå för frigörelse och betyda utveckling för de inblandade (Forsberg & Starrin, 1997). Demokrati betyder även folkstyre. För Sveriges del innebär det att medborgarna genom allmänna val utser ombud som ska representera dem i de styrande församlingarna, det vill säga riksdag, landstingfullmäktige och kommunfullmäktige. Detta kallas för representativ demokrati. Styrelseskicket i Sverige är parlamentariskt, vilket betyder att regeringen måste ha stöd av det folkvalda parlamentet, alltså riksdagen. Den första och viktigaste svenska grundlagen är regeringsformen. Här finns de grundläggande demokratiska bestämmelserna för Sveriges styrelseskick. I den första och andra paragrafen står det:

1 § All offentlig makt i Sverige utgår från folket. 2 § Den offentliga makten skall utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet (Ungdomsstyrelsen, 2003).

Nationell ungdomspolitik

Utöver kommunallagen, läroplanen, barnkonventionen § 12, och agenda 21 så har även EU, vår regering och riksdag höga ambitioner för utveckling av lokal ungdomsdemokrati.

Exempel på detta enligt Ungdomsstyrelsen (a.a.) är att kommunerna ska leva upp till de fastställda mål och rekommendationer; att integrera och göra ungdomarna delaktiga i lokalpolitiska frågor för att därigenom öka ungdomars samhällsengagemang.

Att de unga ska ha inflytande i samhället är ett av de nationella målen som riksdagen har beslutat. De ungdomspolitiska målen beslutade av riksdagen är:

- Självtändighetsmålet: Ungdomar ska ha goda förutsättningar att leva ett självständigt liv.
- Inflytandemålet: Ungdomar ska ha verkliga möjligheter till inflytande och delaktighet.
- Resursmålet: Ungdomars engagemang, skapande förmåga och kritiska tänkande skall tas till vara som en resurs.

Internationell ungdomspolitik

Inom EU arbetas det för en gemensam ungdomspolitik, där länderna har enats om fyra prioriterade områden:

- ungdomars delaktighet (en nödvändighet för inflytande)
- information till ungdomar (en förutsättning för delaktighet)
- volontärtjänst för ungdomar (integrering i samhället)
- bättre kunskaper om ungdomars situation (dialog är en förutsättning)

(Ungdomsstyrelsen, a.a.)

FN:s barnkonvention har skrivits under av många nationer däribland Sverige och Namibia.

Jerneck och Sannerstedt (1994) skriver om den moderna demokratins problem och påpekar att många av de länder, bland annat i Afrika, som gått från auktoritära regimer till demokratier de senaste årtiondena har svårigheter. Många av dessa länder betraktas som demokratier men den härskande eliten förfogar många gånger fortfarande över den makt som den tidigare odemokratiska staten hade. Under de senaste decennierna har demokratin haft ett segertåg över världen och vunnit mark speciellt i tredje världen. Likaså har demokratin blivit populär som politik och nästan ett honnörsord för många ledare icke minst i Afrika. Demokratin kan

vara ett perfekt sätt för internationell marknadsföring för att locka hjälporganisationer och nyetableringar av internationella företag till landet.

I demokratibegreppet skiljer man på förhållandet mellan ”Den stora demokratin” och ”Den lilla demokratin”, menar Jerneck och Sannerstedt (a.a.). På samma sätt bör man skilja mellan stat och samhälle, individ och kollektiv, medborgarens rättigheter och skyldigheter. I ”den lilla demokratin” är det ofta frågor som finns i människors närmiljö som intresserar mest därför får intresseorganisationer och lokala enfrågepartier allt större betydelse som påtryckare för den enskilda samhällsmedborgaren. ”Den stora demokratin” står för det mer abstrakta, de långsiktiga och mer avlägsna politiska frågorna som väcker allt svagare intresse hos människor. Men i en färsk demokrati som Namibia är det fortfarande de stora övergripande frågorna som väcker störst intresse hos folket.

Koch skriver (i Fog, 2000) om demokrati som en livsform där varje interaktion människor emellan är av betydelse. Han beskriver demokrati både i det nära (familj, skola, arbete och grannar) och i det större sammanhanget med staten och den styrande makten. Här är dialogen viktigt och till stor del betydande eftersom ett samarbete måste finnas mellan människor. Koch i Fog (a.a.) menar att det finns två sätt att göra detta och det första är att ”slå sig tillrätta” där den starkes vilja får råda och bestämma. Det andra handlar om att ”tala sig tillrätta” där dialogen de aktivas närvaro och tålamod är grunden för en fungerande demokrati.

Dialog

Dialogen är en grundläggande förutsättning för kommunikation och interaktion människor emellan. För att dialogen ska fungera krävs en tro och kärlek till människan, hennes göromål och ödmjukhet. Förtroende till människan och världen hjälper dialogen och kan, enligt Freire (1972), leda till utveckling eftersom: ”... de som för dialogen behärskar världen” (s. 91). Han menar vidare att utan dialog finns ingen kommunikation och utan kommunikation finns ingen sann undervisning. Det är undervisningen som kan leda oss framåt och tillsammans kan vi göra de förändringar som behövs i samhället.

Freire (a.a.) framhåller att dialogen är en förutsättning för utveckling och förändring och detta tycker vi är viktigt i fråga om ungdomar och demokrati. Det blir tydligt hur viktig del *alla* inblandade har. Vi måste samverka för att komma någonstans och det betyder också att vi måste vara aktiva medmänniskor. Att vara delaktig är en sak men att vara intresserad och delaktig är helt annan. Det måste vara det som är grunden, att ha ett äkta engagemang.

Freire (a.a.) beskriver dialogen som det främsta hjälpmedlet i en fungerande interaktion mellan människor och hur lätt den kan användas till att utnyttja individer. För att ha ett maktövertag krävs kunskap i dialog och erfarenhet av användandet av makt. Här är det betydelsefullt att människor med maktövertag inte utnyttjar situationen till sin egen fördel och andras lidande.

Empowerment

Brukarinflytande kan vara ett försök till att göra en förståelig översättning av empowerment. Denna metod har till avsikt att bistå människor att på egen hand ta ansvar för sina egna göromål, en slags hjälp-till-självhjälp. Inflytande, medbestämmande och delaktighet är ord som är starkt förknippade med empowerment och som på ett bra sätt beskriver vad det handlar om. Forsberg och Starrin (1997) påpekar att en viktig betydelse av empowerment är förmågan att ta kommandot, enskilt och kollektivt, utan att vänta på tillåtelse om det. Empowerment är lärdomen om självständighet, egenmakt, stolthet och att kunna ta hand om sina egna intressen. Det är både en process och ett mål i och med utvecklingen och förändringen av sig själv och samhället/strukturen man lever i, metoden arbetar för framtiden (Forsberg och Starrin, a.a.). Enligt Payne (2002) är empowerment individ- och gruppriktat arbete med perspektiv, teori och modell utifrån ett socialistiskt-kollektivistiskt synsätt vilket står för just social förändring och utveckling. Denna teori arbetar efter samverkan och gemensamt stöd för att, som tidigare nämnts, ge individen makt och ansvar.

Kritik som riktats mot empowerment som metod är det stora ansvaret som läggs på individen och att det i slutändan blir så att olika förtryckta grupper ställs emot varandra och att några då kan dra fördel av det (Payne, a.a.). Detta för att människor som lärt sig att genom makt påverka sin egen situation helt enkelt tar resurser från andra svaga grupper som inte gått igenom en process med empowerment-metoden. Vi tror däremot att empowerment kan ”smitta av sig” på människor i omgivningen och istället göra inverkan på andra så att de kan gå från att känna maktlöshet till att känna ökad trygghet och social rättvisa för att där vinna egenmakt.

Samtliga av de begrepp vi använder oss av, demokrati, dialog och empowerment, kan kopplas samman med makt och hur individer ställer eller beter sig i förhållande till makt. Det finns olika teorier om vad makt är och vilka former makt kan ta. Att makt är dynamisk och finns i

varje interaktion människor emellan håller de flesta med om. Oxaal och Baden (1997) beskriver makt i flera olika skepnader; makt över, makt till, makt med och makt inom.

- *Makt över* associeras ofta till den negativa typ av makt som uppstår då makt tas från någon. När någon tar makt blir någon annan utan och det är där som orättvisorna ses som förtryck och underlägsenhet. När makt tas över någon/några drar man nytta av andras underlägsenhet och rollerna består av den dominerande och den underdåniga.

- *Makt till* handlar om problemlösning, auktoritet och beslutsfattande, att individen har chans att påverka saker i sin omgivning,

- *Makt med* betyder att människor organiserar sig och går samman för att uppnå ett gemensamt mål. När människor tillsammans strävar mot samma mål blir makten oftast större än deras individuella maktpåverkan.

- *Makt inom* innebär individens uppfattning om sig själv, självkänsla och självförtroende. Det rör sig således om vilken tro individen har på sig själv, vilka möjligheter han/hon ger sig själv och att ha kontroll över sitt eget liv. Makt inom handlar också om att förstå att vi människor påverkas av omständigheter i samhället som vi inte kan styra över (till exempel nedskärningar och ojämlikhet) och att dessa inte har med oss som personer att göra och därför borde vi inte ta det personligt även om det är svårt ibland (Oxaal & Baden, a.a.).

Att vara medveten om vad *makt inom* betyder är grundläggande för att arbeta med empowerment som metod. *Makt till* och *makt med* är också definitioner av makt som tillsammans med empowerment förstärker förutsättningarna för att lyckas med de mål man vill uppnå.

Empowerment - metod för ungdomsinflytande

Empowerment handlar om att ge förutsättningar till ungdomar att på egen hand skapa makt och kunna påverka sin livssituation. Att arbeta med empowerment skiljer sig ifrån det traditionella preventionstänkandet, genom att man inte använder skrämpropaganda med negativa konsekvenser, utan trycker på allt som är positivt som kan uppnås. (Andresen, 2002). I en strävan att försöka så ett frö till ett förändrings- eller utvecklingsarbete är själva skaparkraften särskilt viktig. I själva utvecklingsprocessen skapas insikt och förståelse.

Extern och intern kunskap blandas med ungdomarnas egna erfarenheter. Här grundläggs de långsiktiga effekterna såsom kontinuitet och viljan att sedan gå vidare av egen kraft.

Se möjligheterna - Sök lösningarna - vägarna

Empowerment har som syfte att hjälpa ungdomar att ta makt över beslut som rör deras liv. Genom att stärka självförtroendet och den egna förmågan att påverka sitt eget liv finner ungdomar egenmakt att ta kontroll över sin situation. Det grundläggande målet med empowerment är att synliggöra ungdomens egna resurser för att ge ökad trygghet och självkänsla. Viktigt är att stärka ungdomars egna resurser och att lämna över tillräckligt med makt till dem för att de ska ta kontroll över sin livssituation. Empowermentfilosofin bygger mycket på egenkontroll och personligt ansvar genom det humanistiska synsättet. Ett socialt mål genom empowerment är att motivera ungdomen till en omvandlingsprocess som går från beroende till oberoende så att ungdomarna blir styrande deltagare över sina liv. Alla handlingar som inverkar och påverkar ungdomens livssituation måste vara självstyrda. Empowermentstrategin kräver ett stort engagemang av berörda personer och att etablera en fungerande relation som bygger på äkthet i dialogen. Att skapa förtroende i relationen är en grundförutsättning för att effektivt kunna arbeta med empowerment-strategin i samtalet. Att bli möjlighetsorienterad istället för problemlösningsfixerad handlar mycket om att identifiera och undanröja olika hinder samt att stärka intresset för problemlösningar. Det är även viktigt att som vuxen förebild ha förmågan att konfrontera ungdomen när de feltolkat eller förvrängt sanningen. Empowerment får aldrig ses som vård eller använda idéer som rör empowerment för att komma ifrån det sociala samhällsansvaret för ungdomarna (Forsberg & Starrin, 1997).

3. Material och metod

I förundersökningen på hemmaplan har vi dels gjort intervjuer med personer som nyligen varit i Namibia, dels har vi läst in relevant material. Vi hade innan avresa kontakt med nyckelpersoner i Namibia för att få en snabb och smidig start när vi kom ner. För att få ut det mesta av vår fältstudie i läste vi innan avresa litteratur om landet, aktuell forskning och information om ungdomar och demokrati i allmänhet. Frågorna från ungdomsstyrelsens LUPP-undersökning omarbetade vi för att de bättre skulle passa in på ungdomarna i Namibia. Vi fick efter hand på plats omformulera våra frågeställningar eftersom vi i Namibia kände att vår ambition inte riktigt stämde överens med den verklighet vi mötte där.

Utöver detta har vi även via skolan i Vänersborg och i olika ungdomsgrupper tagit del av djupintervjuer och fokusgrupper i samband med LUPP-undersökningen. Därefter har vi genom olika fokusgrupper med ungdomar fördjupat oss i de aktuella frågorna som rör ungdomsdemokrati. Detta har resulterat i en kvalitativ fördjupningsstudie av modulerna som rör inflytande och framtidsfrågor i LUPP-undersökningen (se bilaga, fallstudie). Genom att använda oss av Ungdomsstyrelsens ungdomsundersökning som inspirationskälla har vi fått fram intressant material och användbara verktyg till vår fältundersökning i Namibia.

Målgrupp

När vi på hemmaplan satt och planerade vår förundersökning var vår målgrupp ungdomar mellan 15 -20 år. De vi träffade var skolklasser och ungdomsgrupper från föreningar. Detta är den primära målgruppen men ingen blev avvisad så även något äldre personer är med i vår undersökning. Vi utgick från att ungdomarna behövde vara minst 15 år för att kunna sätta sig in i demokratibegreppet och det visade sig stämna ganska bra. Det visade sig också vara ett betydligt större spann på ålder för ungdomar i Namibia så vår målgrupp kom att bli mellan 15 och 30 år men detta tror vi inte har påverkat vår studie på något större sätt. Den sekundära målgruppen var samtliga vuxna runt de aktuella ungdomarna och organisationer som arbetar med ungdomsfrågor eller de som vid de olika studiebesöken berättade om sin syn på ungdomars möjligheter i Namibia.

För att motivera ungdomarna att delta i undersökningen var det viktigt för oss att muntligt:

- Informera om vilka vi var som gjorde undersökningen
- Enkelt och tydligt beskriva syftet med undersökningen
- Tala om hur viktig deras medverkan var
- Vara tydliga med att förklara att alla som deltar i studien är och förblir anonyma

Som följd av att vi utlovat anonymitet har vi i vårt uppsatsarbete valt att ge de aktuella personerna fingerade namn av hänsyn till våra informanter. En presentation av de aktuella personerna följer i kapitel 4.

Val av undersökningsmetod

Val av metod görs med tanke på studiens syfte och vad det är som ska studeras (Giddens, 1997). Vi ville få bredden i vårt projekt och se ungdomar som en grupp människor i ett visst stadium i livet och undersöka deras syn på demokrati. Men vi hade även en strävan efter att försöka nå djupet med kvalitativa intervjuer med några av ungdomarna för att kunna ge exempel på hur just de upplever sin situation. Med kvalitativ metod har vi således nått djupet i vårt valda ämne och kunnat fokusera på sammanhang och struktur (Holme & Solvang, 1997). Ett framgångsrikt fältarbete kan vanligtvis ge bättre och rikare information om ett socialt skeende än vad något annat kan. Fältforskning medger även en större flexibilitet än till exempel enkäter. Fältforskning passar bäst för djupgående studier medan en enkätundersökning ger mindre detaljerad men generell information. Att kombinera flera olika metoder i en viss undersökning för att på så vis använda olika tillvägagångssätt som kontroll kallas triangulering (Holme & Solvang, a.a.).

Vi har använt oss av olika sätt för att samla in data och information till undersökningen. I första hand har vi koncentrerat oss på ett antal samtalsträffar (intervjuer) med olika ungdomsgrupper och frågeformulär (se bilaga 1) som utgör primärdata i datainsamlingen. Vi har även gjort intervjuer med aktuella lärare, tjänstemän (myndighetspersoner) och relevanta organisationer i Namibia. Förutom primärdata har vi använt oss av sekundärdata i vår datainsamling. Sekundärdata består av aktuell litteratur, rapporter och avhandlingar som rör Namibia samt relevant kurslitteratur från vår utbildning. Undersökningsmetoder som vi har valt att använda är fältundersökningar så som intervjuer, fokusgrupper (bubbelmetoden), observationer, studiebesök, litteratursökning samt även en typ av frågeformulär. Detta innebär att vi får ett kvalitativt perspektiv på undersökningen vilket i sin tur gör att det har blivit en djupare förståelse för de aktuella ungdomarna och deras uppfattning om ungdomsdemokrati och inflytande i Namibia.

Förtjänster och brister med valda metoder

Intervjuer har sina fördelar i att det är en öppen och flexibel metod där mycket kvalitativ data kan fås ut. Det är ett bra sätt att skapa förtroende för undersökningen. Eventuella problem kan vara att det är tidskrävande och att det kan bli svårt att sammanställa kvalitativ data (Trost & Levin 1999). En risk är också att tolkningen av vad som sägs kan bli subjektivt. För vår del har vi försökt att använda oss av ostrukturerade intervjuer med låg grad av standardiserade frågor. Det innebär att den intervjuade får bestämma ordningsföljden på frågorna och följdfrågorna formuleras beroende på tidigare svar. Denna typ av metod gör att intervjupersonen ges ett stort utrymme för spontana svar enligt Patel och Davidsson (1994). Vi har använt diktafon vid några intervjuer men inte vid samtliga eftersom vi helt enkelt inte hade ljudband så det räckte till. Vare sig vi använt diktafon eller ej har vi båda antecknat vid intervjutillfällena.

Enligt Wibeck (2000), är fokusgrupper en typ av gruppintervju som innebär att man i undersökningsarbetet innebär sätter ihop en representativ grupp av människor. Dessa får under en begränsad tid diskutera ett givet ämne eller förutbestämda frågor med varandra. Vår representativa grupp bestod av ungdomar. Gruppen leds av en samtalsledare som inleder diskussionen med att berätta om bakgrund och syfte med gruppdiskussionen. Samtalsledaren kan om det behövs introducera nya aspekter för att föra diskussionen vidare. Men målet och meningen med en fokusgrupp är att gruppdeltagarna själva ska kunna diskutera fritt med varandra. Ordet fokus syftar till att diskussionen ska röra ett på förhand givet ämne. Att använda sig av fokusgrupper är en kvalitativ studie och kan därigenom inte vara statistiskt generaliserbar för större grupper. I fokusgrupper framkommer åsikter mer på det sätt som annars sker i vår vardag och ett sådant möte kan även, som Halvorsen (1992) skriver, ge delaktiga en chans att argumentera mot varandra eller komplettera varandras åsikter. Det är viktigt att tänka på hur gruppen är sammansatt då det har stor betydelse att alla deltagare ska kunna känna sig fria att prata och agera. Man bör även tänka på att ingen av deltagarna ska känna sig hämmad av någon i omgivningen. Wibeck (2000) tar även upp vissa miljöfaktorer som spelar in, till exempel vart gruppen befinner sig, hur man sitter och vilket rumsligt avstånd det finns i rummet. En svårighet som kan uppkomma vid fokusgrupper är själva samtalet i grupp. Deltagarna måste kunna samtala med varandra och gemensamt bygga formen för hur diskussionen utvecklas. Det är mycket viktigt att deltagarna talar till varandra och vänder sig till hela gruppen så att det inte blir att några för en dialog för sig själva (Wibeck, a.a.).

Wibeck (a.a.) skriver att fokusgrupper *inte* har som övergripande syfte att dra generella slutsatser om hela grupper och vår avsikt är inte heller att framställa våra resultat som att alla ungdomar i Namibia tycker på ett visst sätt. Vi presenterar de åsikter och värderingar som just de ungdomar vi har träffat har. Svårigheterna ligger i att det kan vara tolkningssvårigheter och svårt att ”koda” all information. Dessa metoder är svåra att genomföra i alltför stora grupper och vi hade som mål att arbeta med ungdomar i grupper om 7-8 personer och det lyckades vi hålla. Vi tyckte att vi till stor del fick ut mycket och lärde oss en hel del genom att sitta med och lyssna i samtalen. Frågeformuläret som de fick svara på innan diskussionen startade, hjälpte dem att sätta sig in i ämnesområdet. En brist i vårt metodarbete har varit att vi inte har använt oss av ljudband i samtliga fokusgrupper utan fört anteckningar under tiden vi suttit med i samtalen.

Vid fokusgrupperna och samtalen kring inflytande och delaktighet försökte vi använda oss av empowermentstrategi för att stimulera ungdomarna till kreativt tänkande. Att arbeta utifrån empowerment innebär att få ungdomar att ta egna initiativ till att förbättra sin livssituation. Att undersöka och kartlägga den reella ungdomsdemokratin i Namibia kanske kan hjälpa till och synliggöra möjligheter till utveckling. Genom att kunna förändra sin egen situation kan även samhällsengagemanget öka. I gruppsamverkan runt problemlösningstrategier blir det lite av ”bottom-up” gräsrotssamarbete. När ungdomarna upptäcker vad de kan åstadkomma, leder detta ofta till bättre självkänsla och enskilt ansvarstagande (Forsberg & Starrin, 1997).

Via vårt frågeformulär fick ungdomarna möjlighet att börja tänka kring frågor som rör demokrati och sätta sig in i ämnet, och genom vår metod även anonymt. Frågeformuläret är ett bra komplement till våra övriga metoder. Ungdomarna i fokusgrupperna svarade på frågeformuläret innan diskussionerna och vi hoppades på så sätt att de på någorlunda sätt blev insatta i vårt ämnesområde. Problemet med frågeformulären kan vara att frågorna är förutbestämda vilket gör att svaren blir avgränsade. Det kan också ha blivit kulturella tolkningssvårigheter när vi gav dem en fastställd textmassa samt att ungdomar med läs- och skrivsvårigheter hade problem att delta.

Observationer har vi använt som metod eftersom situationer då kan betraktas i sitt rätta sammanhang. Vi valde observationer med tanke på att vi ville se hur människor uppträder i olika situationer, t ex i klassrum eller möten. Man kan skilja på ”att se vad människor gör (handlingar) och vad de *säger* att de gör” menar Halvorsen, 1992 (s. 83).

Vid ankomsten till Namibia hade vi tagit vissa förberedande kontakter men först hamnade vi som sig bör vid ankomsten till ett nytt och främmande land i "väntrummet" i väntan på att få inträde i samhället för att kunna skapa nya och givande kontakter. Här finns det helt klart en risk att man inte kommer mycket längre än just till landets "väntrum" vilket är vanligt när man inte hinner, har förmågan eller intresse att via nödvändiga kontakter öppna nya dörrar för att se nya rum. Att ta sig in i ett samhälle och skapa kontakter handlar alltså mycket om att göra sig synlig och bjuda på sig själv. I vårt fall var det kanske en kombination av det tidigare nämnda och nyfikenhet att skapa kontakter samt en stor portion tur att vara på rätt plats vid rätt tillfälle som gjorde att vi relativt snabbt kunde öppna, för oss, nya dörrar.

Fördelar med *litteratursökning* är att man får information relativt snabbt och uppslag från flera håll. Det kan också, som Halvorsen (a.a.) beskriver, betyda mycket i inledningsfasen av ett uppsatsarbete för att komma igång på ett smidigt sätt. Nackdelar är att informationsmängden blir för omfattande särskilt om man inte gjort en tillräcklig avgränsning av problemområdet (Halvorsen, a.a.). Andra risker kan vara att man låser sig i tidigare lösningar samt isolerar sig från verkligheten. Vi anser att det är ett mycket bra sätt att komma igång med arbetet med uppsatsen samt en god träning i att sälla bland material från olika källor.

Etiska överväganden

HSFR (1990) påpekar att det är viktigt när man forskar att ha de forskningsetiska principerna i bakhuvudet. Detta är nödvändigt så att forskaren efterlever de normer och regler som finns gentemot studiens deltagare. Det finns fyra krav att förhålla sig till; informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet. Vid samtliga möten och träffar med ungdomar, men även vuxna som är föremål för våra undersökningar och vid olika studiebesök, har vi varit tydliga med vår roll och vårt syfte med besöket. Vi tog kontakt med rektorer eller andra ansvariga på respektive skola angående vår undersökning med frågeformulär och fokusgrupper med eleverna. Vi har även framfört att allt material som samlas in ska ligga till grund för vår C-uppsats kan komma att läsas av andra personer. En annan etisk aspekt som är viktig att ta hänsyn till är att vi innan samtalstillfällena med ungdomarna i Namibia klargjorde att deltagandet var frivilligt och att frågeformuläret och fokusgrupperna var och ska förbli anonyma. Av moraliska skäl gjorde vi ett medvetet val att inte intervju de sämst ställda ungdomarna vi träffade på som till exempel gatubarnen i Windhoek centrum eller ungdomarna som levde i pappkartonger i utkanten av stan.

Anledningen till detta var att våra frågor om demokrati kändes avlägsna med tanke på att dessa barn och ungdomar har andra grundläggande behov som är mer viktiga och avgörande för deras livssituation.

Validitet och reliabilitet

Eftersom vi har gjort denna undersökning i ett för oss tidigare okänt land och med västerländska ögon vill vi betona att det är *vår* uppfattning och *våra* tolkningar av situationer som framläggs och att någon annan eventuellt skulle lägga fokus på något annat. Detta spelade särskilt stor roll i vårt arbete med tanke på den namibiska kulturen vi fick möta och att vi tidigare inte forskat i en annan kultur. Vi är medvetna om att detta kan ha styrt metodarbetet och vi tycker att man kan ha det i åtanke under läsningens gång. Vi har tillsammans med våra två reskamrater under studien och resans gång fört en dialog och diskuterat våra upplevelser runt vårt undersökningsarbete. Eftersom vi under hela studien översatt våra intervjuer från engelska till svenska finns det en risk att vissa delar har tolkats på ett annorlunda sätt men vi tror inte att det har påverkat studien i någon större utsträckning. Vi anser att vi har en fördel av att vi representerar olika kön och åldersgrupper och ser detta som en styrka i vårt arbete. Vi har i vår studie uteslutande träffat ungdomar som är organiserade i något sammanhang till exempel skola eller förening. Detta har medfört att vi träffat många ungdomar med ett stort intresse och engagemang för våra frågeställningar.

Tillvägagångssätt

I fortsättningen kommer vi att presentera material från områden som vi kallar centrum och periferin. Med centrum menar vi huvudstaden och periferin står för de orter vi besökte som ligger norr respektive söder om huvudstaden. Denna uppdelning känns naturlig för oss eftersom skillnaderna var så markanta mellan huvudstaden Windhoek och dess olika ytterområden i förhållande till både städer och landsbygd i norr och söder om huvudstaden. Möjligtvis kan det vara så att de vita har haft större inflytande på utveckling i huvudstaden och den svarta befolkningen har påverkat livsstilen mer i de norra och södra delarna vi besökte.

Centrum (Windhoek)

Vi har till stor del använt oss av snöbollsmetoden där en kontakt har lett till en annan som har lett till en annan. En annan metod som visade sig vara användbar var den att spela fotboll med ungdomarna och på det sättet skapa kontakter. Dels finns ett fotbollsintresse hos oss båda, dels var det ett mycket smidigt sätt att komma i kontakt med unga människor, särskilt killar, i

Namibia. Detta var inte riktigt planerat men visade sig vara en metod med bra resultat. Första veckan i Namibia försökte vi orientera oss i stan och vi började ringa till olika organisationer för att göra upp tid om möten. Av Svenska Afrikagrupperna fick vi ett användbart häfte med presentation av organisationer, telefonnummer, adress och hemsidor vilket underlättade mycket med våra val av organisationer som vi ville träffa. Våra första möten/intervjuer var med organisationer som på något sätt är involverade i antingen demokratifrågor eller ungdomsfrågor eller både och. Vi intervjuade Namibia Institute for Democracy (NiD) och National Youth Council (NYC) och det var ett bra sätt att starta för att få en överblick över hur situationen ser ut i Namibia vad gäller ungdomar och deras inflytande i samhället. Vi träffade på förberedda och väl pålästa människor som bemötte oss väldigt väl och verkade intresserade av våra frågor och våra frågeställningar.

Vår första fokusgrupp var på en skola i utkanten av Windhoek. Där fick vi träffa en entusiastisk och drivande lärare och några av hennes elever. Vår handledare på hemmaplan är bekant med henne och hade hjälpt oss med den kontakten. Våra frågeställningar och diskussionsfrågor föll väl ut i och med att ungdomarna verkade förstå vad vi frågade och att de hade svar att komma med. Vår andra träff med ungdomar i centrum skedde på en fotbollsträff i Katutura, som är en kåkstad utanför huvudstaden. Fotbollskillarna utanför huvudstaden hjälpte vår namibiske vän Leitago oss att få kontakt med. Vi ville träffa dem för undersökningens skull men minst lika viktigt var det att dela ut de fotbollströjor som vi hade med från Sverige. Efter fotbollsmatchen vi spelade svarade killarna på våra frågeformulär och vi fick en stund att samtala med dem om demokrati och ungdomsinflytande. Här kom diskussionen naturligt att handlar om sport mestadels inte konstigt med tanke på upplägget. I centrum har vi även gjort enskilda intervjuer med en ung kvinna och en ung man för att få mer personliga och ingående exempel på hur det är att vara ung i Namibia och hur deras syn på demokrati ser ut och vad de har för tankar om framtiden.

Periferin (Norr)

I Oshakati, i norra Namibia, träffade vi en grupp med ungdomar som bedriver musik, dans och teaterverksamheter. Tack vare våra hyresvärdar uppe i norr, ett svenskt par som varit bosatta i landet ett och ett halvt år, fick vi kontakt med dessa ungdomar (vi var även på ett av deras uppträdanden). Efter vi förklarar vilka vi var och vad vi gjorde delade vi ut våra frågeformulär till var och en. Efter många och långa diskussioner inom gruppen vad första frågan om vad demokrati egentligen var reste sig en av gruppens medlemmar och sa att han

skulle gå ett kort ärende men var snart tillbaka men han kom inte tillbaka. Kanske berodde det på läs och skrivsvårigheter eller helt enkelt ointresse?

Problemet var troligtvis att de hade svårt att uttrycka sig på engelska när de skulle skriva svar på frågorna. Vi hade pratat med dem tidigare och vi tyckte deras engelska verkade helt okej och då hade vi inga tankar på att behöva använda tolk. Men när vi upptäckte att de såg frågande ut försökte vi på engelska förtydliga våra frågor och de satte återigen igång att diskutera på sitt förstaspråk oshiwambo och vi kunde inte ta del av diskussionen. De var lite tillbakadragna och ville gärna inte störa oss kändes det som men två av killarna frågade oss och översatte sedan till de andra. De hade svårt att relatera till demokrati och sin egen åsikt om begreppet. Antagligen var det därför de började diskutera för att kunna komma igång och för att kunna skriva något svar på frågorna de fick av oss. Vi fick även en känsla av att de var rädda för att göra oss besvikna samt att de tyckte det var pinsamt att skriva och att "svara fel". Detta var synd och vi tycker i efterhand att vi borde ha använt tolk.

I norr intervjuade vi även vår husvärd, en svensk lärare som arbetat i Namibia i ett och ett halvt år, samt en lärarstudent som praktiserat på en skola på den namibiska landsbygden under en månads tid. Vi frågade om deras syn på demokrati i skolan och hur elevinflytandet ser ut.

Periferin (Söder)

Vi fick följa med Jennifer söderut, hon arbetar för en kvinnoorganisation, som våra reskamrater Setare och Martina kommit i kontakt med. Hon skulle till två orter söder om Windhoek (landsbygden) för att rekrytera nya medlemmar till kvinnoorganisationens så kallade tjejgrupper som finns på skolor runt om i landet. På skolan var de upptagna med att förbereda sig inför påskledigheten så vi accepterade att endast få in skriftliga svar av fem tjejer 14-17 år. Många hade problem med att skriva på engelska trots att läraren valde ut de som kunde uttrycka sig bäst på engelska. Vi kommer trots detta att redovisa svaren som de gav oss för vi anser det intressant att se vilka områden och vilka frågor de verkar vara insatta i och intresserade av.

4. Resultat

Vi har delat in kapitlet och kommer att presentera materialet efter våra fyra frågeställningar som är indelade i centrum och periferin. Därmed kommer vi även att redovisa vad vuxna som är inblandade eller engagerade i ungdomsfrågor tycker om demokrati och ungdomsinflytande. Innan vi presenterar vårt resultat börjar vi med att göra en presentation av intervjupersonerna, fokusgrupperna och organisationerna.

Presentation av informanterna, fokusgrupperna och organisationerna

Jennifer är 19 år och bor i Windhoek. Hon arbetar för en kvinnoorganisation där hon har varit delaktig och aktiv i fyra år. Kvinnoorganisationen har som mål att arbeta för att kvinnor ska få mer makt i samhället samt hjälpa Namibia att bli en bättre demokrati. Jennifer vill börja läsa på UNAM nästa år men hon vet inte ännu hur studierna ska finansieras. Hennes långsiktiga vision är att engagera sig politiskt för att kunna påverka de demokratiska rättigheterna i samhället i synnerhet beträffande kvinnofrågor.

Genom ABF-filmen om de ungas situation i Namibia (Lundgren, 2002) fick vi redan i Sverige kontakt med den 24-årige *Danie* som studerar media på universitet i Windhoek. Han har sedan tidigare haft en del kontakt med Sverige och har även varit här på besök. Danie blev vår ”dörröppnare” in i det Namibiska samhället och var till stor hjälp att tyda nödvändiga ”koder” i kontakten med den unga befolkningen.

Genom vår handledare Elsebeth Fog fick vi tips om en kvinnlig lärare som arbetade på en skola i utkanten av Windhoek. Vi träffade *Mary* på skolan där hon undervisar och hon berättade om hur hon arbetar och praktiserar pedagogik för att göra eleverna så självständiga som möjligt. Hon utbildade sig i Sydafrika men kom tillbaka till Namibia 1991, strax efter Namibias frigörelse, för att undervisa och då var hon mycket frustrerad över den dåliga organisationen och strukturen som fanns på skolan. Vi blev enormt imponerade av denna fantastiska kvinna med otroligt mycket energi, envishet och fighting spirit.

Selma är en 25-årig tjej som arbetar som lärare och bor i norra delen av landet. Hon är även engagerad i en kvinnoorganisation samt delaktig i en ungdomsorganisation inom kyrkan.

I norra Namibia fick vi möjlighet att träffa *Lisa*, en 26-årig svensk tjej, som är färdigutbildad lärare. Hon gjorde en fältundersökning om demokrati i skolan i en by och vi tyckte det var intressant att få med hennes iakttagelser som hon gjort under sin tid i landet.

Eftersom vi var gäster i huset där värdparet för Svenska Afrikagrupperna i norra Namibia bor, föll det sig naturligt att vi pratade mycket om vår undersökning. Vi intervjuade *Karin*, som är en utbildad lärare i 60-årsåldern som under ungefär två års tid har arbetat med pedagogik i workshops för lärare i norra Namibia.

Vi besökte en skola (grade 8-12) som ligger strax utanför Windhoek. Vi fick träffa en fokusgrupp på sex personer, två tjejer och fyra killar. Det är en skola som byggdes och planerades för den svarta överklassen 1985. Efter frigörelsen 1990 är skolan öppen för alla och har nu över 1000 elever och klasserna är stora.

Fotbollslaget var en grupp bestående av 15 stycken killar som vi ville ha med i vår undersökning och vi träffade dem i samband med att vi skulle ge fotbollströjor och spela match mot dem. Det är ett skollag i åldern 16-19 år ifrån Katutura, en kåkstad utanför Windhoek.

I norr fick vi träffa en grupp med ungdomar som vi kallar *Kulturgruppen*. De sysslar med sång, musik, dans och teater i både modern och traditionsenlig form. De vi fick träffa var tre tjejer och tre killar i åldrarna 17-29 år och denna förening är deras dagliga sysselsättning och de bor tillsammans i ett hus på landet.

Tjejgruppen består av fem tjejer, 14-17, år som läser på en specialskola i ett samhälle söder om Windhoek. Dessa tjejer kommer från olika delar av landet och bor på internat under vardagarna och åker hem till sina familjer vissa helger. Skolans inriktning är att ta emot elever som har inlärningsvårigheter av olika slag och även sociala problem till en viss grad.

National Institute for Democracy (NiD) är en organisation som startade 1992 och har som övergripande syfte att utbilda och informera om demokratiska rättigheter samt förse medborgare med aktuell och relevant litteratur genom bland annat bibliotek och skolor. NiD samarbetar med olika organisationer samt mycket med media av olika slag detta är den

viktigaste kanalen för att nå ut till folket. De samarbetar även med politiska partier, kyrkor samt debatt- och ungdomsklubbar. Vi intervjuade manager och vice manager på NiD.

National Youth Council (NYC) arbetar med att utbilda unga människor i åldrarna 18 – 35 år, i politik- och demokratifrågor. Just nu sammanställer NYC ett program för ledarskap och demokrati som vänder sig till ungdomar. NYC arbetar tillsammans med andra ungdomsorganisationer där samarbetet och utvecklingen fungerar på ett utmärkt sätt. NYC har en mix av ungdomar från olika bakgrunder, som därigenom får utbyte av varandras erfarenheter och kunskaper. Vi intervjuade en man som arbetat inom organisationen i två och halvt år och som är ansvarig för ungdomspolitikerna i organisationen.

Vad är demokrati?

Med denna inledande fråga vill vi försöka få en inblick i hur ungdomar och organisationer i Namibia ser på demokrati och vad demokratibegreppet står för och betyder för dem. Vi är intresserade av att veta vad de tycker om dels den lilla demokratin i deras närhet respektive den stora demokratin i samhället i stort.

Centrum

För Jennifer handlar demokrati om självständighet, yttrandefrihet, gratis utbildning samt frihet. Hon tycker också att demokrati står för enande av människor och att man tillsammans strävar mot samma mål. Danies personliga uppfattning är att demokrati är det politiska systemet som är styrt av folkets vilja. Vidare tycker han att folket ska bestämma vem de vill ska leda dem. I Namibia, tycker Danie, att människor har liten vetskap och kunskap om processen eller sin roll i processen, därför kan demokrati tyckas se annorlunda ut.

”I Namibia finns en missuppfattning om att ministrarna i parlamentet av ödet är bestämda att ha en viss post och den makt det innebär. Många vet inte att det är vi själva som är ansvariga för att ministrarna sitter där de sitter, och än viktigare, att vi kan ta bort dem om vi vill. På sättet som demokrati uppfattas i Namibia tycker folk att det räcker att vi inte längre är koloniserade och att vi har en regering med svarta människor, det är det bästa tänkbara. Jag inkluderar även mig själv i denna missuppfattning eftersom jag inte röstade i senaste valet och inte erkände, eller snarare tillvaratog, möjligheten att göra min röst hörd.”

(Danie)

Danie är alltså kritisk både till medborgarna i stort och till sin egen roll i den demokratiska processen men det låter som om han i fortsättningen i alla fall kommer att använda sin röst eftersom han nu förstår vad det innebär. Mary menar att demokrati handlar om de ungas möjlighet till medbestämmande. Hon berättade även att hon har arbetat mycket hårt med sitt demokratiarbete och att lära eleverna att arbeta självständigt. För henne börjar det demokratiska arbetet här. Mary påpekade att skolan inte endast fokuserar på disciplin utan personalen försöker ha en mjukare attityd eftersom skolan tror att om eleverna känner sig trygga och omgivna av omtanke även presterar bättre och känner delaktighet.

Flera av eleverna på high school ansåg att demokrati för dem är fria val, att det finns flera olika politiska partier och att folket väljer vem och vilka som ska styra landet. Några tyckte att demokrati handlar om frihet för den enskilda individen, frihet att göra egna val och att säga vad man vill (yttrandefrihet).

”Demokrati är något som Namibia lyckats med och det är vi medborgare som har makten i våra händer... vi har makt över våra egna val och kan vara med och påverka framtiden, och denna rättighet har alla, men det gäller att använda den.”

(Tjej, 16 år)

Efter fokusgruppen hade vi en känsla av att ungdomarna var väldigt konstruktiva med sina lösningar. Återigen kändes de mycket medvetna om vilka fri- och rättigheter de har och hur ett samhälle borde fungera. De sa själva att demokratifrågor är något som diskuteras i vardagen i Namibia och det är något som vi märkte tydligt när vi pratade med ungdomarna.

För killarna i fotbollslaget är demokrati människors rättigheter såsom yttrandefrihet, rättvisa val samt att ha ett parlament som är valt av folket.

”Demokrati är Namibia, för Namibia är ett bra demokratiskt land där man har rätt att säga vad man tycker och göra vad man vill, så länge det inte är fel.”

(Kille, 17 år)

De var mycket nöjda med hur det var i landet nu och jämförde med hur deras föräldrar haft det under apartheid. Med det som jämförelse är allting relativt.

NiD beskriver demokrati som regeringen för folket, över folket och av folket. Den viktigaste delen för en demokrati är medborgarna som genom att rösta är delaktiga i demokratin. Genom

att delta i den demokratiska processen håller du regeringen uppdaterad på dina önskemål samt gör inverkan på beslut som ska fattas. NiD betonar att styrkan i en demokrati beror på medborgarna och deras engagemang och deltagande. Demokrati är politik och hur ett land styrs. Enligt NYC är det att lära unga människor om hur ett land styrs och vem som gör vad i olika organisationer är en viktig del i det ungdomspolitiska arbetet. Samtidigt konstaterar NiD att Namibia är nybörjare i demokratiska frågor och att de är medvetna om att det kommer att ta tid.

”Men det är en lång väg för en ung demokrati som Namibia att lära ungdomar om samhällspolitik.” (NYC)

Periferin

Selma tycker att demokrati handlar om att det ska vara samma rättigheter för alla människor oavsett om de bor i stad eller på landsbygden. Enligt henne råder det en stor skillnad på den demokratiska synen mellan landsbygden och staden, i synnerhet för kvinnorna. Detta tror hon beror på de gamla traditionerna och tydliga könsrollerna (kvinnan ska vara i köket till exempel) lever kvar på ett helt annat sätt på landet jämfört med stan. Lisas syn på demokrati i den aktuella skolan är att det finns en tendens till att demokratiska rättigheter av olika slag finns på papper men inte i verkligheten. Men hon påpekade även att det är en bedrift i sig eftersom det för 20 år sedan inte ens fanns sådana rättigheter på papper. Lisa berättade vidare att det inte finns någon tradition i fråga om att elever ska ha inflytande i skolan och eleverna själva har inte någon vision om att kunna eller vilja påverka eftersom de inte vet om att den möjligheten existerar. Men Lisas uppfattning är att skolan är en bra plats att börja skapandet av elevdemokrati. Karin svarar på en direkt fråga om ungdomsdemokrati att hon har uppfattningen om att ungdomars inflytande är liten eller nästan obefintlig.

Speciellt en kvinna som vi träffade i norra Namibia fastnade i vårt minne. Direkt efter vi avklarat våra hälsningsfraser frågade hon var vi kom ifrån och vad vi gjorde i Namibia. Vi berättade att vi var här för att undersöka demokrati och ungdomsinflytande. Genast började hon skratta högt och sa:

”Ja för oss kvinnor finns ingen demokrati, det är mannen som vill ha och har makten, men han vill inte arbeta, det överlåter han till oss kvinnor. En gång kom det en grupp män och satte sig för att titta på mig när jag arbetade med att göra korgar, de satt och pratade hela dagen! Så bestämma vill dom, men inte arbeta!”

(Kvinna, 50-årsåldern)

Denna kvinna kunde skratta åt sin egen situation och hade en förhoppning om att det skulle bli annorlunda och bättre i framtiden för dagens unga kvinnor. Hon tyckte att de verkar vara tuffare och vågar ställa mer och högre krav än tidigare.

Demokrati för kulturgruppen står för yttrandefrihet, lika rättigheter, mänskliga rättigheter, säkerhet, fred och frihet. De kopplade demokrati till politik rakt av och hade en önskan om att Namibia fortsatt skulle leva som en demokrati och värna om det som landet har uppnått som demokratisk stat. Tjejgruppen tyckte att demokrati för dem var fria val, alla partier får vara med i valet, att folket får säga sin mening om sitt land och hur ett land styrs av sina medborgare och hur det görs på bästa sätt. De drar således även tankarna till rent politiska frågor och nämner ingenting om demokrati i individens närhet såsom familj, skola eller arbete. Detta är inte konstigt med tanke på att demokrati inte funnits i landet särskilt länge och att det mest talas om det som hur samhället styrs.

Varför ska ungdomar ha inflytande i samhället?

Med frågan vill vi väcka tankar om ungdomars roll i samhället och hur det ser ut i verkliga livet samt ifrågasätta anledningen till att unga människor bör vara delaktiga och/eller vara med och bestämma i samhällsfrågor.

Centrum

Jennifer anser att det är självklart att ungdomar ska ha chans att säga sitt och menar att ungdomar behöver engageras och bli delaktiga i politiken för att de då gör något nyttigt.

”... ungdomar borde ha positivt inflytande i samhället för att vi är morgondagens vuxna och för att ungdomar ska visa ungdomar den rätta vägen i livet.” (Jennifer)

Jennifer önskar även fullständig självständighet för kvinnor och tycker att hon ser stor skillnad på sig själv och sitt beteende och sina vänner som inte varit med i organisationen. Hon vet en kvinnas rättigheter och säger själv att det är kvinnoorganisationen som har stärkt

henne. Danie tycker att ungdomar är en viktig del av samhället och att de är morgondagens ledare för Namibia och måste därför bli aktiva medborgare i samhället. Han betonar att det är mycket viktigt att unga vågar säga sitt och säga till om något är fel eller ifrågasätta varför vissa saker görs på ett visst sätt och inte ett annat. Danie anser dessutom att ungdomar redan i tidig ålder borde vara involverade i beslutsfattande eftersom det är god träning inför deras roll som framtida ledare.

”Unga människor är en del av samhället. De är framtidens ledare av landet och måste få vara aktiva deltagare i samhället. Det är viktigt för unga att få sin röst hörd och att få ställa frågor om varför beslut fattas på det ena eller andra sättet. Egentligen ska de unga vara med från början i diskussionsprocesserna. Det förbereder dem för framtida roller som diskussionsledare.” (Danie)

Mary förklarade för oss att hon har arbetat mycket hårt med sin övertygelse att lära eleverna att arbeta självständigt. Hennes övertygelse handlar om elevernas förmåga att söka kunskap på egen hand för att skapa motivation till påverkan och delaktighet. Hon berättar vidare att genom åren har hon med hjälp av sponsorer drivit olika projekt som har till syfte att stärka elevernas självständighet. Ett exempel på projekt hon haft med sina elever är att de genomfört skolval i övnings syfte eftersom demokratiska val är en relativt ny företeelse i Namibia.

”När mina elever lämnar skolan vet de åtminstone hur demokratiska val går till och detta bär de med sig in i vuxenlivet och förhoppningsvis kommer de även att rösta i framtida nationella val.” (Mary)

Mary berättade att hon verkligen kämpar för att hennes elever ska bli delaktiga medborgare, och att hon tycker att hon ser att eleverna gör framsteg, särskilt i bedriften att söka information på egen hand.

Flera av eleverna på skolan ansåg att ungdomarna har en viktig roll och är en del av samhället och därför ska de ha inflytande. Flera påpekar även att det är viktigt att de unga får vara med och bestämma om sin egen framtid och tillföra ett ungdomsperspektiv i politiken. Några anser att de vuxna inte vet vad det innebär att vara ung idag och därför är det viktigt att ungdomar får säga sitt. Eftersom Namibia är en relativt ny demokrati så är, enligt eleverna,

medbestämmande något som engagerar många ungdomar dels i skolan, dels i andra delar av samhället.

Fotbollskillarna ansåg att ungdomar ska ha inflytande i samhället för att de är morgondagens ledare och vuxna samt att de har en inblick i hur det är att vara ung just nu. Flera av dem tyckte även att det är bra för ungdomar att göra något ”vettigt” vara med i organisationer eller spela fotboll.

”Men det är bättre om vi ungdomar engagerar oss i bra saker på fritiden istället för att dricka, röka eller gå på gatan. Till exempel kan man vara med i TADA, Teenage Against Drug Abuse, som finns här i stan.” (Kille, 18 år)

NiD menar att ungdomar måste kunna lära sig hur samhället fungerar och vad demokrati handlar om. Ungdomarna bör även vara länken mellan parlamentet och det verkliga livet för unga. Ungdomar behöver även få positiv respons och träna sig i att fatta egna beslut och att säga nej. För NiD handlar det om att engagera ungdomar i nära och aktuella frågor som exempelvis kampen mot kriminalitet i samverkan med polisen för att stärka bandet mellan samhället och ungdomarna. De gav ett exempel, *”Swakopmund against crime”*, som är en ungdomsorganisation som har fått mycket uppmärksamhet för sitt sätt att engagera ungdomar. NiD och den aktuella kommunen stödjer denna typ av organisationer med resurser eftersom de engagerar ungdomar på ett mycket positivt sätt. Detta är något, enligt NiD, som presidenten Sam Nujoma har visat intresse för och varit engagerad i. NiD förestår även med anti-korruptionsprogram och information och utbildning om fria val och rättigheter. Ungdomspolitik betyder för NiD även att ungdomar är aktiva i olika politiska partier och de anser att ungdomar är välkomna i olika typer av organisationer.

Ungdomar behöver lära sig hur landet styrs och hur parlamentet fungerar samt vad de olika politiska partierna står för. Det är det viktigaste för NYC. Det tycker även att det är nyttigt för dem att träffa andra människor och lära av varandras erfarenheter/bakgrunder. NYC anser även att deras arbete med utbildning av ungdomar för politik- och demokratifrågor är en viktig del för nyrekryteringen av engagerade ungdomar i politiken i Namibia. För NYC är det även viktigt att lyssna av ungdomarnas vilja och verkställa deras önskemål men de anser också att ungdomar måste våga ta mer plats och säga vad de tycker. Med stolthet i rösten avslutade vår informant intervjun med:

”... ni vet ...i Namibia har vi numera yttrandefrihet”. (NYC)

Periferin

Selma tycker att ungdomar ska ha inflytande i samhället för att lära sig saker om landet och vilka rättigheter de har, kunna inspirera andra unga tjejer och killar och för att framtiden ska bli annorlunda. Hon tror att man måste visa ungdomarna verkligheten så att de får se den med egna ögon. Många vill inte se att det finns alternativa sätt att leva utan kör på i gamla vanor.

”Jag vill visa, för ungdomar behöver få se, hur grym HIV/AIDS är mot människor och visa att människor verkligen lider av sjukdomen. Jag har väldigt svårt att acceptera att många unga inte har skyddat sex trots att de vet vilken risk de utsätter sig för och kanske till och med har förlorat föräldrar och syskon i sjukdomen.” (Selma)

Lisa berättar att det i kursplanen står att eleverna ska utveckla kritiskt tänkande, särskilt i SO-ämnena, för att ett kritiskt medvetande hjälper Namibia att sträva efter demokrati. Eftersom det inte finns någon tradition beträffande ungdomsinflytande i skolan, eller att eleverna inte ens vet om att möjligheten till påverkan finns, så krävs det direktiv uppifrån för att påskynda processen. Detta är ett problem i Namibias utbildningssystem eftersom det inte fungerar idag.

Karin berättar att både skol- och samhällstrukturen har en omfattande hierarki där det finns ett tydligt mönster även mellan nya och unga lärare som uppträder lite underdånigt mot de äldre lärarna. Så eleverna är absolut längst ner på stegen och hamnar ofta i beroendeställning till sina lärare vilket gör att det inte är helt ovanligt att lärarna även utnyttjar vissa elever sexuellt som en löneförmån! Skolagan är enligt lag förbjuden men förekommer ibland. Tyvärr släpar även organisationen i skolan efter, vilket säkert påverkar utvecklingen av elevinflytande. Det finns krafter som försöker skapa påverkansgrupper i skolan men än så länge är det bara rektorn, lärare och föräldrar som finns med.

Flera av ungdomarna i kulturgruppen tycker att ungdomar ska ha inflytande i samhället för att ungdomar är morgondagens ledare, för att ungdomar ska få kunskap och lära sig, för att alla i ett demokratiskt samhälle har rätt att säga sitt samt för att de unga har nya och fräscha idéer. Tjejgruppen delade till viss del kulturgruppens åsikter om varför ungdomar bör ha inflytande i samhället. Dock ansåg några att ungdomsinflytande är viktigt för att ungdomar inte ska hoppa av skolan, dricka, röka, bli med barn eller få fel information. Någon annan ansåg att det är viktigt för att ungdomarna kan ge nya idéer och vidga vyerna för dem som har makten.

Vad ska ungdomar ha inflytande över?

Vi ställer frågan för att få reda på vilka områden som väcker ungdomarnas intresse och vad de anser som viktiga samhällsfrågor. Vi vill även se vilka frågor som organisationerna lyfter fram som viktiga för ungdomar.

Centrum

Jennifer tycker att ungdomar ska vara delaktiga i politiken och att de sedan ska kunna vara goda exempel på hur man ska leva och *inte* uppmuntra till tonårsgraviditeter och föräldraskap. Hon är mycket kritisk till SWAPO och deras stora makt och hon påpekar att det borde vara fler unga engagerade och särskilt i andra partier än SWAPO.

”... för att få inflytande i samhället handlar det bara om att gå med i SWAPO:s ungdomsparti. Är man med i SWAPO kan man få bestämma och gå hur långt som helst... detta är inte bra.”

(Jennifer)

Danie tycker, liksom Jennifer, att ungdomar borde få vara delaktiga i allt som har med ungdomar att göra. Han anser att ungdomar borde ha inflytande över utbildningssystemet, hur parlamentet sköts och om hälsa och media.

Det viktigaste för ungdomar är att ha inflytande över sina egna liv, anser läraren Mary. Hon betonar vikten av att varje individ vet sina rättigheter och på det sättet kan vara delaktig i till exempel nationella val och göra sin röst hörd. Hon tycker det är viktigt att ungdomar har med sig detta från början så att de använder den makt de har från första stund. Därför arbetar hon vidare på sin vision om att göra eleverna så självständiga som möjligt så att de har en grund att stå på.

Många av eleverna på high school tycker att ungdomar ska ha inflytande över frågor som rör mänskliga rättigheter. Flera av dem tycker att ungdomar borde ha en inblick i hur människors rättigheter ser ut och kunna påverka dessa så att de är inriktade mot alla - även ungdomar.

”Jag tycker ungdomar ska få vara delaktiga i frågor som rör dem, till exempel hälsa och utbildningspolitik. Vi borde också få möjlighet att göra det vi tror på och det vi tycker är viktigt.”

(Kille, 19 år)

Denna kille verkar missnöjd med den styrande regeringens sätt att inte ta ungdomar på allvar och satsa på områden som intresserar dem. Eleverna hade även åsikter om att ungdomar borde få vara delaktiga i utbildningsfrågor, hälsa, kunna påverka närmiljön samt vara delaktig i nationella och internationella organisationer. Flera av killarna i fotbollslaget anser att det viktigaste området är utbildning (skolsystemet), sport och traditionella kulturer. Några av dem uttrycker det som att det borde vara självklart att ungdomar ska ha inflytande i frågor som handlar om ungdomar men att Namibias regering inte riktigt fattat detta ännu. De ville se förändringar men samtidigt talade de ingenting om sin egen roll i sammanhanget, att de kanske borde vara mer delaktiga för att förändringar ska kunna ske.

NiD anser att ungdomar helt klart har inflytande i samhället men frågan är hur många ungdomar som vill utnyttja sina möjligheter till att påverka. De tycker att ungdomar borde ha mer inflytande över utbildningen och skolsystemet, att de ska förstå sina rättigheter och möjligheter, få en inblick i hur politiken i Namibia ser ut och att det finns andra partier än SWAPO. De tror på ungdomarna och lägger verkligen vikt i deras roll i samhället men ser en fara i utvecklingen av utbildningssystemet:

”Risken är att det i Namibia växer fram en ungdomselit, för även om skolorna inspirerar unga till engagemang är det fortfarande stor skillnad beroende på vilken skola man kommer ifrån.”

(NiD)

NYC anser att ungdomar bör vara delaktiga i politiska ungdomsorganisationer och på så sätt ha chans till att förändra eller ha inblick i samhällets viktiga frågor. De betonar även ungdomarnas viktiga roll som morgondagens ledare och att Namibia därför helt klart bör se dem som en resurs och göra dem delaktiga i politiska processer nu för att introducera dem i arbetet som ska utföras i framtiden.

Periferin

Selma tycker att många ungdomar till en början måste ta tag i sina egna liv och lösa de egna problemen och sedan sätta sig in i samhällets ungdomsfrågor såsom utbildning och sexualitetsfrågor. Hon är kritisk till hur många yngre förhåller sig till samhället och att de inte engagerar sig i viktiga frågor.

Lisa tycker att det viktigaste borde vara att eleverna har inflytande i skolan och berättar att det finns ett så kallat school board på skolan där hon praktiserat. Det är elevernas forum för att säga sin mening i skolan och där finns två ungdomar som representerar eleverna tillsammans med rektor och 20 lärare. Eleverna är med men har, menar Lisa, i stort sett ingenting att säga till om. Eleverna har en otrolig respekt för lärarna och ställer väldigt sällan spontana frågor i klassrummen vilket gör att dialogen mellan lärare och elev ofta uteblir. Detta är ett tydligt exempel på att det finns förutsättningar för ungdomar att ha inflytande men i verkligheten fungerar det inte på ett tillfredsställande sätt.

Kulturgruppen diskuterar fredsarbete, enande av landet, underhålla ungdomsinflytandet, uppmuntra människor att göra det de kan och vill, yttrandefrihet och att samarbeta mot korruption när det gäller vad ungdomar borde ha inflytande över. I tjejgruppen tyckte några att ungdomar borde influera ledarna till fortsatt demokrati och stå upp för kvinnans rättigheter. De återkom till just kvinnans roll i samhället vid flera tillfällen och det verkade vara viktiga frågor för dem. En tjej tyckte att ungdomar borde ha inflytande i skolan och i frågor som har med sexualitet, alkohol och droger att göra. Det sistnämnda ansåg hon som mycket viktigt eftersom hon märkte i sin omgivning att kamrater till henne inte verkade veta vad de kunde göra åt sin situation (tonårsgraviditeter och alkoholberoende).

Vilka förändringar önskar ungdomar i Namibia?

Frågan handlar om framtiden, vad skulle man förändra om man fick chansen att förändra vad som helst? Vi tillät våra informanter att drömma sig bort eller vara realistiska för vi ville att frågan skulle ge utrymme för drömmar.

Centrum

”Jag ska bli Namibias första kvinnliga president.” (Jennifer)

Jennifer vill att Namibia ska ha en kvinnlig president och hon kan själv tänka sig att bli den första. Hon tycker att det skulle visa att kvinnor inte behöver vara underlägsna männen, utan vara självständiga. Hon tycker helt klart att det behövs fler kvinnor inom politiken, eftersom det är något som Namibia saknar idag. Jennifer tror att många inte vet varför de röstar och är därför mycket kritisk till det politiska läget i Namibia idag. Vår informant tycker inte att SWAPO arbetar för kvinnor på bästa sätt och enda chansen till förändring är att oppositionerna går samman och enas. Jennifer säger med irritation i rösten att hon tror att

SWAPO kommer att ha det politiska greppet en lång tid framöver i Namibia. SWAPO har kommit att bli alldeles för stort, enligt henne. Hon tror att namibier röstar på den stammen de har sitt ursprung ifrån. Är man owambo röstar man på ministrar som är owambo och då röstar man på SWAPO (detta gäller särskilt i norr och där bor större delen av Namibias befolkning).

Danie har drömmar om förändring som handlar om att fler människor ska få bättre levnadsvillkor och då skulle han börja med att skapa fler arbetstillfällen så att arbetslösheten skulle sjunka och fler skulle få möjlighet att tjäna sitt uppehälle. Han tycker även att Namibia som land skulle behöva enas och att *alla* då ska delta i den försoningen.

”Jag skulle vilja få till en nationell försoning bland befolkningen, och detta skulle även inkludera den segregerade vita minoriteten. Jag vill också kämpa mot rasism (bland både svarta och vita), så att de ärr vi har kvar sedan apartheid bleknar.”

(Danie)

De flesta eleverna på high school säger att de vill se förändringar inom utbildning för att det ska vara tillgängligt för alla och inte kosta något för då blir vissa utan. Eleverna ogillar verkligen att vissa barn inte kan börja på grund av att föräldrarna inte har råd att betala skolavgiften eller köpa skoluniform.

”Jag vill ändra skolsystemet för om man misslyckas i skolan idag är det kört, då får man inte fortsätta nästa årskurs. Detta är inte rätt för hur ska vi i framtiden kunna styra vårt land om vi inte får möjlighet att lära?”

(Kille, 18 år)

Att försöka minska klyftan mellan fattiga och rika är även en dröm för flera av eleverna på skolan och ett sätt att förändra det är, säger en kille, att skapa fler arbetstillfällen. Flera av eleverna påpekar även att de skulle vilja förändra så att fri- och rättigheter gäller alla människor i samhället då de är skeptiska till att det fungerar så idag.

Flera av killarna i fotbollslaget tycker att det nuvarande skolsystemet är dåligt och vill förändra det så att utbildningen blir gratis. De påpekar att det inte är konstigt att Namibia har låga siffror vad gäller utbildade medborgare med tanke på att alla inte kan utbilda sig även om de vill. Några av killarna betonar att de vill minska fattigdomen och (självklart) förbättra

Namibia som fotbollsnation. En av killarna hade starka argument för att Namibia bör få ungdomar att förstå vikten av att bevara traditionerna. Han ville att ungdomarna ska veta sitt ursprung och ansåg därför att ritualer och ceremonier ska leva vidare i framtiden.

NiD är kritiska till och skulle vilja förändra skolsystemet. De tycker att det borde vara lika villkor för alla barn och ungdomar i Namibia. De vill även stödja fler ungdomsorganisationer såsom "Swakopmund Against Crime" som stärker ungdomar på ett positivt sätt.

"Namibia är en ung demokrati och det kommer att ta tid men tillsammans kan vi i samhället, medborgarna och politikerna forma denna gemensamma grund att stå på."
(NiD)

NiD tycker att ungdomar borde bli mer aktiva i sitt deltagande i politiska frågor eftersom alla i samhället har sin del i hur framtiden utvecklas. De vill arbeta mer med att upplysa ungdomar om att de borde vara mer delaktiga för att det är deras framtid det handlar om. NYC ser en framtid där de vill ge mer resurser till ungdomsorganisationer så att de kan träffas och diskutera, utbyta erfarenheter och få unga människor att ta för sig. Enligt NYC handlar det om att ta för sig i Namibia, det är det enda sättet om man vill lyckas, trots att yttrandefrihet existerar.

Periferin

Även Selma vill förändra synen på kvinnan, kvinnans roll och få unga tjejer att förstå att även de kan bli doktorer, rektorer eller lyckas i affärer. Hon skulle även vilja upplysa ungdomar om att sex kan ge både graviditet och HIV/AIDS. Hon tycker att det är orättvist att landsbygden ofta blir utan resurser och att det är något hon vill ändra på.

"Jag vill ändra synen i samhället så att även utbildning och information kommer till landsbygden, just nu lider verkligen landsbygden."
(Selma)

Selma menar att landsbygden väldigt sällan blir prioriterad och att det inte kan fortsätta på det viset eftersom det, särskilt i norr, bor mycket folk på landsbygden och resurserna är nödvändiga. Selma ger exempel på att fler och fler blir HIV-smittade och människorna vet inte hur de sjuka ska skötas om, vilket leder till att fler blir smittade och ännu fler barn blir föräldralösa.

I framtiden borde de styrande och skolan följa det som finns på papper om demokrati och elevinflytande, anser Lisa. Hon hoppas att skolan ska göra det möjligt för eleverna att göra sina röster hörda och att skolan ska bli mer lyhörd gentemot sina elever. Karin skulle vilja se en ändring i ungdomarnas roll i hemmet. De får ofta ta ett stort ansvar och många klarar inte av det och samtidigt sköta studierna. Hon berättar att det även finns en tydlig maktstruktur där äldre syskon och föräldrar är överst i hemhierarkin och att de äldre gärna utnyttjar sin makt.

”Jag tycker att det vore bra om personerna med makten kunde prioritera ungdomsfrågor för om så var fallet skulle det hända mycket mer.

Centralstyrningen för landet via presidenten, regeringen eller regionalt och lokalt är mycket stark, och där finns det liberala krafter som arbetar för ungdomsinflytande och det fattas vissa politiska beslut även om de inte är högprioriterade.”

(Karin)

Kulturgruppen var splittrad i denna fråga men en kille sa att han ville förändra så att barn och kvinnor får mer makt och inflytande i samhället. Han tyckte att det var orättvist att kvinnor ofta hamnar i skymundan. En tjej tyckte att det viktigaste inför framtiden var att det som förändras ska gynna demokratin och freden i Namibia. Vi tolkar det som att hon är lättad över att Namibia har lugn och ro i landet idag men att de inte ska vara nöjda där utan fortsätta arbeta med fred- och demokratifrågor. Att kunna och våga misslyckas var även något som togs upp av kulturgruppen. Tjejgruppen ville förändra så att så många kvinnor som möjligt kommer till makten och att ge kvinnor vad de förtjänar i livet och möjlighet att göra som de vill. Flera av tjejerna tycker att det viktigaste att ha med sig i framtiden är att de skulle gå till sina föräldrar om det skulle hända något och om de fick privata problem. De diskuterade även sitt sätt att se på sig själva, att de borde tro mer på sig själva och att de är värdefulla.

Resultatsammanfattning

Syftet med undersökningen var att få en inblick i hur ungdomars uppfattning om demokrati och inflytande ser ut i det namibiska samhället. Vårt resultat visar att uppfattningen om vad demokrati är skiljer sig inte speciellt mycket mellan våra informanter. De flesta vi träffade diskuterade den stora demokratin och kopplade demokrati till partipolitik, hur landet styrs och att det handlar om människors rättigheter. Varför ungdomar ska ha inflytande i samhället fanns det olika uppfattningar om. Ungdomarna lyfter gärna fram att de är morgondagens

vuxna och att det är de som ska ta över i framtiden. Organisationerna betonar det viktiga i att de politiska makthavarna får ett ungdomsperspektiv och därför borde ungdomar få vara mer delaktiga i samhällsfrågor. Diskussionerna kring *vad* ungdomar ska ha inflytande över handlar mest om utbildning och hälsa och även att ungdomar ska ha mer inflytande över sina egna liv för att kunna påverka sin egen situation. Om våra informanter fick chansen att förändra något talade de om områden som att eliminera fattigdomen, göra utbildningssystemet ekonomiskt tillgängligt för alla, mer jämlikhet mellan kvinnor och män samt upplysa om droger, alkohol, sex och HIV/AIDS.

5. Analys

I detta kapitel kommer vi att analysera de resultat vi fått fram i undersökningen och koppla dem till vår teoretiska ram samt se på likheter och skillnader mellan centrum och periferin. Vi vill återigen påpeka att vi inte har för avsikt att göra en kartläggning över hur ungdomar i Namibia generellt sett ser på demokratibegreppet utan presentera våra informanternas åsikter och värderingar i de aktuella frågorna. När vi analyserade materialet fann vi två tydliga teman; ”lilla demokratin” och ”stora demokratin” vi har därför valt att dela in analyskapitlet efter dessa rubriker.

Stora demokratin

Jerneck och Sannerstedt (1994) beskriver den stora demokratin som demokrati vilken medborgarna följer på avstånd till exempel hur samhället styrs och de styrandes makt. För namibierna vi träffade var demokrati oftast kopplat till denna typ av demokrati. Detta tror vi grundar sig på att skola och media i första hand diskuterar den traditionella politiska sfären och inte tar fasta på och diskuterar den lilla demokratin, som Jerneck och Sannerstedt (a.a.) redogör för, som demokratin i varje individs närhet. Det sistnämnda handlar även om att det inte förs ut mycket information om kvinnans roll, huvudansvar i hemmet eller våld som är exempel på den lilla demokratin. Namibia gick till val för bara några månader sedan så de stora demokratiska frågorna kanske känns mest aktuella samtidigt som vi tror att många kopplar demokrati till den nya konstitutionen de fick 1990 där rösträtt och yttrandefrihet var några av förändringarna landet fick ta del av.

Det var enkelt att diskutera demokrati med människor i Namibia. De flesta av våra informanter i centrum, både ungdomar och vuxna, tyckte att demokrati var något som hörde till debatten i vardagen och därför hade de lätt att diskutera detta. Dock kom det inte riktigt lika naturligt när vi träffade ungdomar i norra delen av landet. De ungdomar vi träffade där gav oss intrycket att det diskuterades mindre om demokrati och vad det betyder för dem. Både i centrum och periferin satte de flesta ett likhetstecken mellan demokrati och partipolitik. Detta var något som vi förundrades över till en början men med tanke på den makt SWAPO har i landet är det inte konstigt att de hörs och syns mest. Begreppet *makt över*, som Oxaal och Baden (1997) beskriver anser vi passa in på SWAPO-partiets sätt att styra landet. *Makt över* innebär att rollerna kan liknas vid dominerande och underlägsenhet vilket ofta förknippas med makt av negativ art. SWAPO är ett populärt parti men vi fick en känsla av att fler och fler börjar känna att en förändring i form av en starkare opposition inte skulle skada.

Organisationerna förde på tal att Namibia är en ung demokrati och att landet har mycket kvar att lära, medan ungdomarna överlag tyckte att Namibia är en bra demokrati. Några ungdomar var kritiska till situationen idag men påtalade inte att det hade att göra med att Namibia endast varit självständigt i femton år. Vi tror ungdomarna i hög grad jämför dagens samhälle med hur deras föräldrar hade det under apartheid och då blir det självklart en mycket positiv bild av dagens samhälle. Det som kanske bör påpekas är att en demokratistat aldrig blir fulländad utan hela tiden bör sträva efter nya mål. Efter två månader i landet fick vi en känsla av att ganska många namibier var tillfreds med situationen eftersom regeringen består av svarta människor och att alla ska ha samma rättigheter. Det vi tycker är positivt är att några av de ungdomar vi träffade (samtliga från centrum) var kritiska till hur Namibia ser ut idag och kanske inte kommer att nöja sig där utan fortsätta att sträva efter en bättre demokrati i framtiden.

Den mest väsentliga olikheten mellan centrum och periferin handlar om att våra informanter i periferin anser sig hamna i skymundan vad gäller resurser och satsningar från den styrande makten. De tyckte att landsbygden, som de representerar, sällan prioriterades utan många gånger helt och hållet glömdes bort. Detta i sin tur leder till exempel till att skolorna får olika och orättvisa förutsättningar beroende på vart man bor. Här har de styrande viktiga frågor att arbeta vidare med med tanke på att det är morgondagens vuxna de utbildar idag. Detta får oss att tänka på Dewey (1997) och hans teorier kring demokrati och utbildning. Han diskuterar utbildningens betydelse för en fungerande demokrati och att innebörden för utbildningen är att göra medborgarna villiga att vara delaktiga i samhället. Om utbildningen är skev och orättvis främjar detta naturligtvis inte den demokratiska processen. Parlamentet har en ambition att landet ska få fler utbildade medborgare. Namibia satsar idag en hel del på att arbeta fram ett utbildningssystem som ska bli bättre och mer hållbart eftersom situationen idag inte är tillfredsställande. Många tycker att det är ett orättvist utbildningssystem eftersom det är en hel del barn och ungdomar som inte kan gå i skolan på grund av avgifter och det medför en allt större klasskillnad. En demokrati ska även betyda lika rättigheter för alla och så som skolsystemet ser ut idag är inte ur ett demokratiskt perspektiv fullbordat på något sätt.

Det var lätt att få våra informanter att berätta om vad de vill förändra i det namibiska samhället. Här fastnade vi särskilt för Jennifers kritiska åsikter om dagens politiska läge i Namibia. Hon menade att namibierna röstar på den stammen de har sitt ursprung ifrån. I och med att större delen av befolkningen är owambo och SWAPO är owambo är det lätt att räkna

ut hur valresultatet blir. Hon beskriver tydligt hur hennes uppfattning om SWAPO ser ut och vad hon tror behöver göras för att oppositionen ska kunna konkurrera med SWAPO. Detta kopplar vi samman med Oxaal och Badens (a.a.) *makt med*, att människor måste gå ihop för att uppnå gemensamma mål. Jennifer trodde inte att folket i Namibia förstod att oppositionen borde gå samman för att få större maktpåverkan. *Makt med* skulle således kunna leda till förändringar men återigen handlar det om att människorna måste veta hur detta ska gå till.

Lilla demokratin

I Sverige kan vi tala om demokrati i hemmet, i skolan och i lokalsamhället och detta står den lilla demokratin för. Demokratin i individens närhet var inte något som våra informanter talade om i första hand men vår sista frågeställning om deras egna önskemål om framtiden öppnade diskussioner om frågor i deras närmiljö. Till exempel ansåg ungdomarna att de ska ha inflytande i samhället för att de är morgondagens vuxna och ledare och till detta återkom de ofta. De var väl införstådda med att det är de som en dag ska ta över och tycker därför att de redan nu ska vara med och få en inblick i viktiga samhällsfrågor och hur beslutsprocesserna går till. Däremot var det inte många av de vi träffade som var medlem i någon politisk organisation men vi vet inte om det var av ointresse eller otillgänglighet. Flera av ungdomarna och även organisationerna var kritiska till ungdomars kläna kunskap om hur landet styrs och önskar att fler får förståelse för hur de nationella valen går till samt hur man som medborgare kan göra sin röst hörd i samhället.

Kvinnans rättigheter är något som handlar om både den stora och lilla demokratin med tanke på att rättigheterna i sig ingår i den stora men när vi diskuterar kvinnans roll kommer vi in på den lilla demokratin. Detta var ett område som fler talade om i periferin än i centrum. Vi tror att det är mer påtagligt att på landsbygden känna av könsdiskriminering eftersom många familjer där lever kvar i gamla traditioner och seder och bruk. Där är kvinnans roll i köket och många kvinnor lever ensamma eftersom det finns en tradition som godtar att män kan ha barn med en kvinna i varje by och därmed inte finns tillgängliga under barnens uppväxt, vilket både unga killar och tjejer påtalade. Även i centrum förekommer flera partners men det gäller såväl kvinnor som män. I centrum får kvinnorna mer utrymme och där är det okej att de får ta plats men samtidigt har Windhoek en bra bit kvar för att kunna kalla det ett jämlikt samhälle. Oxaal och Badens (1997) definition av *makt inom* handlar om individens uppfattning om sig själv och vi vill påstå att flera kvinnor i Namibia borde få/ha mer av det. Genom att stärka deras självförtroende och tro på sig själva, i samband med att männen ger dem mer plats,

skulle kvinnor kunna ta en mer framträdande roll i samhället. De har visserligen en stor roll i samhället redan nu men de skulle behöva få lov att ta mer plats. Denna förändring skulle vi önska att se både i familj, skola, arbete och kanske framförallt i politiken, så att det finns kvinnor som talar för kvinnors rättigheter där det beslutas om dem.

Många ungdomar hade svårt att se sin egen roll i demokratin då de identifierade sig med SWAPO som den styrande makten. Detta är inte alls konstigt med tanke på den dominerande roll som SWAPO får lov att ta i det namibiska samhället. De unga lyfte även fram att det är viktigt att de är delaktiga för då får parlamentet ett ungdomsperspektiv. Det vidgar vyerna och ska även lära ungdomarna vilka rättigheter och skyldigheter de har. Flera påpekade även att ju fler ungdomar som engagerar sig i ”bra” saker ju färre börjar röka, dricka och droga. Det finns ungdomsorganisationer att vara med i och vi tror att fler och fler börjar inse att det gör gott att vara med i en förening eller organisation samt att vara en del i ett större sammanhang. Detta kopplar vi till empowerment och den möjlighet en individ ibland behöver *få* ibland *ta* för att kunna stärka självkänslan och utvecklas som människa.

Många av ungdomarna tyckte att de borde ha inflytande över utbildning och hälsa men även annat som har med ungdomar att göra. De flesta ansåg att ungdomar bör veta sina rättigheter och möjligheter så att de förhoppningsvis börjar använda dem. Flertalet av de namibier vi träffade (inte bara ungdomar) vet inte riktigt vilken *makt till*, som Oxaal och Baden (a.a.) skulle ha uttryckt det, de har i och med att de lever i en demokratisk stat där alla människor har samma rättigheter. *Makt till* handlar om att individen har chans att påverka saker i sin omgivning. Detta är inte något som staten ska dela ut utan det borde ligga i varje medborgares intresse att ta del. Men samtidigt vet vi att medborgaren måste bli medveten om sina rättigheter för att kunna nyttja dem. Vi tycker att det handlar om att individen tar sin chans och väljer att bli delaktig.

I periferin var det överlag fler som påtalade att ungdomar måste börja med att ta tag i sina egna liv innan de blir aktiva i samhällets frågor. Vi fick en känsla av att många av ungdomarna vi träffade hade ungdomar i sin omgivning, kanske även de själva, som levde ett liv som är ohållbart i längden. Enligt våra informanter gjorde många ingenting åt sin situation utan levde på i gamla vanor. Detta är oerhört tragiskt med tanke på att det handlar om alkoholmissbruk, tonårsgraviteter och spridning av HIV/AIDS. Det mest oroväckande är att HIV/AIDS smittar allt fler människor på landsbygden i Namibia medan antalet smittade

sjunker i centrum. Anledningen till detta tror vi handlar mycket om okunskap och helt enkelt dålig vetskap om hur man till exempel ska sköta sina smittade familjemedlemmar eller skydda sig vid samlag. Det pågår flera kampanjer i landet där organisationer och regeringen vill att folket ska känna till sin HIV-status, alltså testa sig för att veta om man bär på sjukdomen, för att där kunna stoppa att fler blir smittade. Detta får oss att tänka på empowerment där lärdomen om självständighet, egenmakt, stolthet och att kunna ta hand om sina egna intressen kanske skulle kunna få individen att förändra sin livssituation. Det blir både en process och ett mål i och med utvecklingen och förändringen av sig själv och samhället/strukturen man lever i.

Namibia fick självständighet 1990 och därmed även en chans att börja bygga en demokratisk stat och ramarna för det är den stora demokratin. Nu efter femton år börjar även den lilla demokratin få allt större påverkan i samhällspolitiken. Allt fler unga människor utgår ifrån den lilla demokratin och vad som direkt påverkar deras dagliga liv. Detta kunde vi tydligt se i den sista frågeställningen som handlade om vilka framtida förändringar ungdomarna önskade sig. Men vad ska komma först, stora eller lilla demokratin? Här kan man se en liknelse med hönan och ägget där det naturligtvis handlar om ett samspel där det ena inte kan utesluta det andra.

6. Diskussion och slutsatser

Inspiration till undersökningen fick vi av ungdomsstyrelsens LUPP-undersökning som under hösten 2004 genomfördes i Vänersborg kommun. Denna enkät skulle utifrån ett ungdomsperspektiv kartlägga ungdomars levnadsvanor och uppfattningar i olika ungdomsfrågor. Underlaget ska sedan ligga till grund för mer kunskapsbaserad och sektorsövergripande ungdomspolitik. Här är det viktigt att undersökningens resultat får en både bred och djup förankring samt en regelbunden återkoppling då risken annars är överhängande att det ungdomspolitiska arbetet faller tillbaka i gamla rutiner där tjänstemän och politiker får gissa runt ungdomars levnadsvillkor.

Vårt eget arbete började hösten 2004 med en förundersökning av demokrati och ungdomsinflytande genom en förening i Vänersborg som heter Ungdomsforum. Genom LUPP-undersökningen plockade vi ut en av modulerna som specifikt tog upp frågor runt demokrati och ungdomsinflytande som vi vid fyra träffar diskuterade med fokusgrupper från ungdomsforum. Denna undersökning som vi kallar fallstudie gav oss inspiration och bra förberedelser inför vår internationella undersökning. Nu i dagarna har vi fått resultatet från Vänersborgs undersökning. Den visar att ungdomar vill ha mer inflytande och vara mer delaktiga i frågor som rör deras närmiljö, alltså den lilla demokratin. Däremot är riks- och lokalpolitiska frågor, den stora demokratin, något som inte direkt berör de själva mindre intressanta. Detta visar att det finns likheter mellan ungdomar i Vänersborg och de ungdomar vi träffade i Namibia det vill säga att det är i första hand genom den lilla demokratin ungdomarna vill få möjlighet att påverka sin vardagssituation.

I Namibia idag diskuteras det mycket om rättigheter och ansvar för människor; rättigheten att rösta, yttrandefrihet, lika rättigheter och så vidare. När en människa har rättigheter ger det även individen ett ansvar och detta är något som vi funnit när vi gjort våra fältstudier. Flera av ungdomarna och organisationerna påtalar, ofta i besvikelse, att många ungdomar inte tar sitt ansvar som de har i samhället. Exempel på detta är att försöka motverka kriminalitet, ett annat exempel är rättigheten att rösta - det borde vara medborgarens ansvar att rösta. Flera av de vi träffade var även uppgivna för att ansvaret att skydda sig mot HIV/AIDS inte tas på allvar. Detta sker alltså trots att många i Namibia har någon i sin omgivning som är smittad. Samhällsansvaret borde tas på större allvar, tycker flera av dem vi intervjuade. Detta gäller inte bara ungdomar utan invånare i Namibia i alla åldrar.

Namibia är kontrasterna land och skillnaderna mellan stad och landsbygd och fattiga och rika är stor. Flera av informanterna tog upp fattigdom som ett stort problem och vissa hävdar (och vi är till en viss grad beredda att hålla med) att det i Namibia idag råder apartheid mellan fattiga och rika, istället för mellan svarta och vita. Med det menar vi att klyftorna mellan rika och fattiga blir allt större och att de lever parallellt utan kontakt i samma samhälle. Om man generaliserar kan man säga att de rika lever sitt liv med sina jobb, tar bilen överallt de ska, och bor i välbevakade områden med mur, elstängsel, vakter, och rör sig inte mycket ute på gatorna, eller blandar sig med den svarta befolkningen särskilt mycket. De vita lever alltså ett välordnat skyddat liv utan större kontakt med den övriga befolkningen. Precis som i vårt eget land finns det alltid metoder för att hålla isär olika folkgrupper. Den fattigare delen av befolkningen som nästan uteslutande är den svarta befolkningen lever i sin tur ett enklare och segregerat liv i sina områden med sina egna aktiviteter, vilket vi ofta fick uppleva vid olika tillställningar som vi besökte, där vi ofta var de enda vita! Men eftersom segregation ofta skapar misstänksamhet och konflikter, är frågan vem ska ta ansvar för integrationsarbetet?

Den ökande marginaliseringsklyftan försöker de styrande ofta bota med empowerment-strategier utan resurser som enkelt kan uttryckas som att; kämpa eller gå under! Flera gånger under vår tid i Namibia kändes det oerhört avlägset att tala om demokrati och inflytande i samhället. De människor vi träffade på i de allra fattigaste områdena hade mer vardagliga och livsavgörande bekymmer att tänka på, som mat för dagen, vatten och egen säkerhet. Trots hög arbetslöshet, alkoholmissbruk och stor fattigdom fanns det ofta plats för musik, dans och glädje, eller kanske är det så att många söker hopp och tröst i just musiken och dansen? Anmärkningsvärt är dock att alla de ölhak och spelhallar som fanns i dessa fattiga områden är så välbesökta och det kanske är just bland dessa människor resurser och en diskussion kring empowerment och demokrati skulle ha mest och bäst verkan.

Trots att staten satsar en stor del av statbudgeten på just utbildning och att det ska råda jämlikhet mellan skolorna så ser skolorna väldigt olika ut och har också mycket olika förutsättningar vad gäller lokaler, resurser, lärare osv. Detta gör att utbildningen blir väldigt ojämn och orättvis, beroende på vart man bor. Även här råder det stor klasskillnad mellan de elever vars föräldrar inte har råd att betala skolavgifter och för dem elever som kan gå vidare till universitetet. Detta är ett stort problem berättade många ungdomar. Denna skillnad kan även påverka klassklyftan och demokratin på längre sikt eftersom många barn och ungdomar icke minst flickor blir tvungna att avsluta sin skolgång tidigare än beräknat.

Ett förhållandevis bra exempel på svårigheten med skoldemokrati är en skola i norr som vi var inbjudna till utanför Oshakati. Direkt vid ankomsten blev vi presenterade för större delen av personalen och naturligtvis rektorn som visade sig var en mycket trevlig och sympatisk man. När vi följde rektorn, som även undervisar, på en rundvisning av skolan kunde vi se att han hade en mycket nära och god kontakt med eleverna stannade gärna för att prata med eleverna. Han var även huvudrektor för ett större område med flera skolor. Även om vi inte ställde en direkt fråga om elevdemokrati så var rektorns budskap klart att det fanns elevinflytande och goda relationer mellan personal och elever. Men ett konkret exempel fick oss att tvivla. Vi fick se en odling som eleverna själva fick sköta och som de stolt visade upp. Problemet var bara att de inte fick något vatten till sina odlingar trots att det var en vattenpump alldeles bredvid, för den var låst, vilket kanske inte är så konstigt med tanke på vattenbristen. Men på en fråga till vår svenska kvinnliga vän som praktiserade på skolan, varför de inte låste upp pumpen till eleverna så att de kunde vattna så att grödan kunde växa, sa hon att det inte finns någon kommunikationskanal mellan elever och skolledning för sådana beslut!

Med våra erfarenheter från den svenska skolan är skolan i Namibia bara i början av en lång demokratisk process men i förhållande till hur det var för bara femton år sedan då de svarta om de fick gå i skolan bara fick läsa vissa utvalda ämnen, dock ej matematik! Så vem tror ni fortfarande har den ekonomiska makten i dagens Namibia?

Vårt syfte att undersöka ungdomars uppfattning om demokrati och inflytande i Namibia har varit mycket intressant och vi kommer sent att glömma vilken resa och upplevelse vi varit med om från stipendieansökan till färdig uppsats. Nu efter att vi avslutat denna studie skulle en resa till Namibia med fokus på den lilla demokratin och särskilt i periferin vara av stort intresse för oss. Likaså skulle det vara intressant att följa den demokratiska utvecklingen för våra ungdomar i Sverige.

Referenser

- ABF. Lundgren, U. (2002). *Same, same but different*. Programverket & Claes Herrlander Bild- och ljudproduktion.
- Amukugo, E. (2002) "Education for all" in independent Namibia-reality or political ideal? I Mufune, P. & Winterfeldt, V. & Fox, T. *Namibia, society, sociology*.
- Andresen R. (2002). *Sociala nätverk, grupper och organisationer*. Stockholm: Bokförlaget natur och Kultur.
- Dewey, J. (1997). *Demokratiutveckling*. Göteborg: Daidalos.
- Fog, E. (2000). *Miljöterapi som begrepp och praktik*. I Hagkvist, A. & Widinghoff, B. *Miljöterapi- igår, idag och imorgon*. Lund: Studentlitteratur.
- Forsberg, E. & Starrin, B. (1997). *Frigörande kraft – Empowerment som modell i skola, omsorg och arbetsliv*. Stockholm: Gothia.
- Freire, P. (1972). *Pedagogik för förtryckta*. Stockholm: Gummessons.
- Giddens, A. (1997). *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Halvorsen, K. (1992). *Samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Holme, I M. & Solvang, B K. (1997). *Forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.
- HSFR. (1990). *Etikregler*. Stockholm: HSFR. http://www.hsfr.se/info_mtrl/etikregler.htm
- Jerneck, M. & Sannerstedt, A. (1994). *Den moderna demokratins problem*. Lund: Studentlitteratur.
- Ljungberg, E. (2003). *LUPP under lupp*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.
- Melber, H. (2005) *African Parliaments: Governance and Government*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Mufune, P. & Winterfeldt, V. & Fox, T. (2002). *Namibia, society, sociology*.
- Oxaal, Z & Baden, S. (1997). *Gender and Empowerment: Definitions, Approaches and Implications for Policy* (report 40). Hämtad 25 april, 2005 från <http://www.bridge.ids.ac.uk/cf/searchres.cfm>
- Patel, R. & Davidsson, B. (1994). *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur.
- Payne, M. (2002). *Modern teoribildning i socialt arbete*. Stockholm: Natur och kultur.
- Trost, J. & Levin, I. (1999). *Att förstå vardagen: med ett symbolisk interaktionistiskt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- Ungdomsstyrelsen. (2003). *UNG 2003 – fördjupad analys av den nationella ungdomspolitik*. Ungdomsstyrelsens skrifter 2 003:1. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.
- Wibeck, V. (2000). *Fokusgrupper*. Lund: Studentlitteratur.
- Widqvist, U-G. & Lundgren, U. (2003). *Afrika – en introduktion*. Nävekvarn: Trädet.

Bilagor

Questions about and for young people & democracy

Bilaga 1

I'm a _____ girl _____ boy and I'm _____ years old

- What is democracy for you?

- Why should young people have influence in society?

- What should young people have influence in?

- If you had influence of something or if you got the chance to change something, what would you do?

Thank you very much for your help and good luck

Fallstudie

En fallstudie kan genomföras både utifrån ett kvalitativt eller ett kvantitativt perspektiv, eller som kombination av båda sätt. Vi har valt att genomföra en kvalitativ undersökning som bygger på ett flertal samtal i fokusgrupper med ungdomar om ungdomsdemokrati. Syftet med enkätundersökningen i Vänersborgs är enligt ungdomsstyrelsen att kommunen ska bli bättre på att ta hänsyn till ungdomars intressen och behov när de fattar beslut. Utifrån resultatet i enkätundersökningen finns det goda möjligheter att se över strategier och mål för den kommunala ungdomspolitik. Resultatet av undersökningen blir ett unikt kunskapsunderlag som är tänkt att underlätta politiska prioriteringar.

Fokusgrupper med demokratifrågor**Demokratisamtal**

Ett sätt att närma sig frågor runt ungdomsdemokrati vid samtalsträffar med ungdomar har varit att undersöka i vilka sammanhang och forum de brukar samtala om politik och inflytande. Det visade sig att i första hand var det i familj och i skolan med lärarna, i andra hand var det tillsammans med vänner. Ungdomarnas tro på framtiden är ofta avgörande för deras intresse och engagemang i samhällsfrågor. Våra samtal fick ofta en trög och avvaktande start men efterhand som diskussioner pågick så ökade ofta intresset för politik och samhällsfrågor successivt. Mest intresse var det för demokratifrågor i deras vardagliga närmiljö. Sammantaget var intrycket att ungdomarna är intresserade av demokratifrågor och känner till innebörden av demokrati och dess sammanhang.

Politik

Ordet politik uppfattades av många ungdomar som negativ och värdeladdat. Samtidigt hade de svårt att förklara ordet politik, trots att det finns många frågor som berör just ungdomar, som när jag lyfte några aktuella frågor i deras närmiljö som till exempel diskussion om flytten av Huvudnässkolan och gymnasieskolan. Utvecklingen av ungdomshuset eller minskade resurser till skolan. Det visade sig att flera av ungdomarna har svårt att koppla ihop dessa frågor med politik. Politik för de flesta var det de såg på TV, alltså ofta rikspolitik, maktmissbruk och misstroende för politikernas löften. Bilden jag fick var att politik var tråkigt och opålitligt.

Engagemanget för traditionell partipolitik var mycket litet, och de hade svårt att relatera till hur politiken påverkar deras vardag. Även om ungdomarnas intresse av politik är litet, så är det ändå en del frågor som fångar de ungas intresse. Nationellt och lokalt är det inga politiska program utan mer dagsaktuella frågor som kan skapa engagemang hos ungdomarna, och globalt är det ofta krig, fattigdom, miljö och som fångar deras intresse.

Skoldemokrati

Enligt läroplanen så ska eleverna ha ett reellt inflytande över skolarbetet, skolmiljön och även över utbildningens utformning. Här ansåg inte eleverna att de kunde påverka fullt ut, deras förklaring låg i att det kanske berodde på brister i kunskap som i sin tur leder till lågt intresse. De flesta av ungdomarna var positiva till elevinflytande, men förvånansvärt många tycker att det är en skendemokrati, efter som de uttrycker det inte får tillräckligt med kunskap och nödvändiga redskap för att kunna påverka.

Ungdomarna känner även att de kunskapsmässigt ofta hamnar i underläge vid samtal med lärare och rektorer. Samtidigt är det en del som tycker att de inte bryr sig och har tappat förtroende för många vuxna. De efterlyser vuxna som inte bara lämnar över ansvar, utan också inspirerar och vägleder. Det vanligaste sättet eleverna använde sig av när de ville påverka var att först pratade med sina kompisar på skolan och i klassråd, därefter lärare och sist tog de kontakt med elevrådet.

Ungdomsdemokrati

Det finns en del värden som prioriteras högre av ungdomar, som olika demokratiska rättigheter, jämlikhet mellan könen, makt att reellt kunna påverka, samt människors lika värde. Jag tycker sammanfattningsvis att ungdomarna visar på en relativt god förmåga att förstå och lyfta fram grundläggande demokratiska värden som rättvisa, frihet och jämlikhet. Däremot så var det väldigt få som var intresserade av olika politiska ideologier eller var insatta i politiska program. Flera av ungdomarna ansåg att de demokratimodeller som finns i deras vardagsliv på skolan och på fritiden var för komplicerade och att de ofta utgick ifrån de vuxnas perspektiv! Däremot ansåg ungdomarna att när det skapas inflytande forum för ungdomar så är det viktigt att sammansättningen ska vara med en jämn könsfördelning och med ungdomar från olika kulturella och sociala bakgrunder, samt att det ska finnas vuxna med i grupperna. De vuxnas deltagande motiverades med att i en grupp sammansättning

behövs en mix av de vuxnas kunskap och de ungas expertis, för ett bra resultat och gensvar från beslutsfattare.

Flera av ungdomarna berättade att de ibland blev insatta i olika inflytandegrupper med bara ungdomar för att lösa vissa frågor, men utan nödvändig kunskap och rätta verktyg för att kunna påverka. Detta faktum väckte lite misstänksamhet, eller som en av ungdomarna uttryckte det – *”det kanske är en medveten taktik ifrån de vuxna för att vi ska misslyckas, och att de själva sedan ska kunna ta över och visa hur duktiga de är”*.

Gruppen enades om att ungdomsinflytande inte alltid är det samma som reell påverkan, det finns alltid dolda maktstrukturer överallt i samhället.

Diskussion

Vår slutsats är att ungdomars möjlighet till inflytande och delaktighet idag till stor del är beroende av vuxnas välvilja och attityder till ungdomskulturen. Arbetet med ungdomsdemokrati måste därför präglas av förståelse för ungdomars olika förutsättningar och olika livssituationer. Genom stor lyhördhet, flexibilitet och känsla för ungdomens tankesätt kan det nås samförstånd. Samtalen i fokus grupperna visade att unga vill och kan ta en aktiv del i samhällsengagemanget, men det måste ske på deras egna villkor och förutsättningar.

Hur ungdomars inflytande och delaktighet ska kunna öka, handlar till stor del om makthavarna vill släppa ifrån sig makt och resurser, och att ungdomarna får vara med och utforma innehållet i dagordningen. Samt att skapa ett ungdomsforum för dialogerna, där vuxna finns med som vägledande inspiratörer. När väl ett ungdomsforum för dialogerna är funnet, gäller det att få en bred vuxen förankring för ungdomsdemokratin. Viktigt för trovärdigheten till vuxenvärlden är att de ungdomsbeslut som fattas konkretiseras och får snabba och reella konsekvenser för ungdomarna, alltså att snabbt kunna gå från ord till konkret handling. Att arbeta med ungdomar i en demokratiutveckling, handlar mycket om att medverka till motivation genom lust och glädje, samt att erbjuda nödvändig kunskap som kan omsättas till insikt och handling.

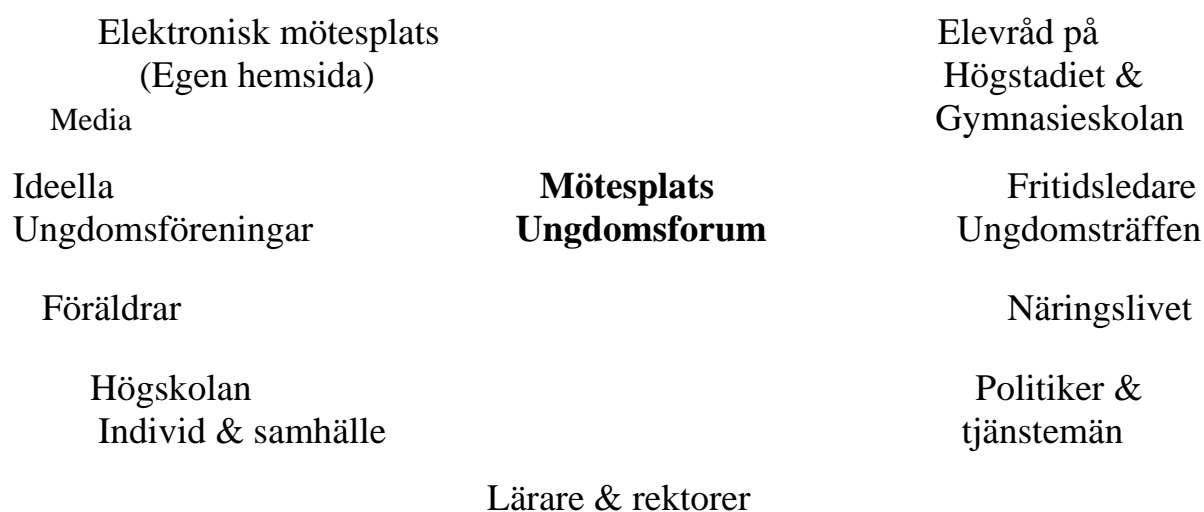
Framtidstro

Ungdomsfrågor är ju i högsta grad färskvara, och man blir lätt nyfiken på framtiden. Det finns ett stort och brett intresse för hur ungdomar ser på vår nutid men även hur de unga ser framtidens demokratiska samhälle. Det är populärt att försöka läsa av ungdomars värderingar och normer i dagsläget för att kunna se vilken inriktning vårt samhälle förväntas att utvecklas efter. Men lika omöjligt som det är att lära sig simma eller cykla genom att bara titta på, lika svårt är det för ungdomar att vara delaktig och ta ansvar om de inte får något reellt inflytande! Det handlar mycket om tilltro och möjligheter för de ungas kraft och energi till nyskapande i samhällsutvecklingen. Eller genom att läsa ungdomars symboler och stilar får man insikt i de ungas levnadssätt och deras globala syn på samhället.

Ungdomsinflytande & delaktighet

Ungdomsforum är en fristående ungdomsförening i Vänersborg där huvudmålet är att främja och lyfta fram ungdomarnas egna idéer och intressen, genom uppmuntran till delaktighet medverkar det till större ansvarskänsla. Ungdomsforum vill på detta sätt ta till vara ungdomarnas egna resurser genom deras naturliga drivkraft till förändring. Föreningens aktiviteter ska alltid bygga på fysisk och psykiskt välbefinnande, där rättvisefrågor och människors lika värde ständigt ska vävas in och löpa som en röd tråd genom alla verksamheter. Genom internationellt ungdomssamarbete vill ungdomsforum stimulera ungdomar att tänka globalt och främja samarbete mellan ungdomar i olika länder. Att lära känna andra kulturer och förstå andra ungdomars tankemönster, tror vi är utvecklande och ger positiva insikter.

Samverkan för påverkan Vänerborgs ungdomar

Högskolan i Trollhättan / Uddevalla
Institutionen för individ och samhälle
Socialpedagogiska programmet
Box 1236
462 28 Vänersborg
Besöksadress: Vänerparken 5
Tel 0521 26 40 01 Fax 0521 26 40 99
www.htu.se